

ΙΛΙΣΟΣ

ΕΡΕΥΝΑ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΤΕΧΝΗ

Είναι σαν ίδιος αδελφός ο ξένος που προσπέφτει.

ΟΜΗΡΟΥ (Οδύσσεια, Θ,546)

"Αντί κασιγνήτου ξείνος θ'ικέτης τε τέτυκται"

ΕΤΟΣ 47ον

ΤΕΥΧΟΣ 249

ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2002

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΕΥΧΟΥΣ

Σελ.

Οι πέντε διαλογισμοί του Βούδα	129
Άλμπερτ Σβάιτσερ: Κάνετε κάτι περισσότερο.	130
Γεωργίου Σιβρή: Το υπαρξιακό πρόβλημα του ανθρώπου	131
Ο αλτρουισμός, η γενναιότητα, η αυτοθυσία.	135
Νίκου Καζαντζάκη: “Πιστεύω”	137
Είμαστε στη ζωή σαν τους ηθοποιούς	140
Αντώνιου Αδριανόπουλου: Η Ειμαρμένη	141
Ξένες σοφές παροιμίες	143
Σοφίας Σπανούδη: Ο μεγάλος ανθρωπιστής (VAN BEETHOVEN).....	145
Φρεδερίκου Σίλλερ: Ύμνος στη χαρά. Ποίημα	153
Παραμχάνσα Γιογκανάντα: Ο πόνος και ο νους	154
Λόγοι σοφοί	156
Ιωάννη Βασιλή: Ένα έγγραφο από την ιστορία των αγώνων για την ελευθερία.	158
Παύλου Νιρβάνα: Μη το ξυπνάτε!	164
Αριστομένη Προβελέγγιου: Μέσα στον κόσμο. Ποίημα	166
Ο αποχωρισμός δύο πνευματικών ανθρώπων	168
Αναμνήσεις περασμένων υπάρξεων	171
Οι εχθροί μας	173
Άννης Τριανταφυλλίδου: Οι Πυθαγόρειες γυναίκες.....	175
Η ψυχή της μητέρας ειδοποίησε	181
Πνευματικές υποθήκες Πατέρων της Εκκλησίας.	182
Ν.Δ. Δεληπέτρου: Η αγαμία των επισκόπων	185
Φ.Ντοστογιέφσκι: Η καθολική αγάπη	189
Πρόγραμμα ομιλιών στην Θ.Ε. Οκτωβρίου- Νοεμβρίου-Δεκεμβρίου 2002.....	190
Μεταξύ μας	191

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΣΚΕΨΗΣ

Βουκουρεστίου 25 Κωδ. Ταχ. 106 71, Αθήνα Τηλ. 010 362.0702 - 010 361.0961

e-mail: theosophicalgr@hotmail.com

Διανέμεται δωρεάν εις τα μέλη

Ιδρυτής + ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ιδιοκτησία - Έκδοση: Θεοσοφική Εταιρεία εν Ελλάδι

Διευθυντής: Γεώργιος Σιβρής

Επιμέλεια ύλης: Χαράλαμπος Μπάρακλης

Έτος 47ον, Ιούλιος - Αύγουστος - Σεπτέμβριος 2002, Τεύχος 249

Οι πέντε διαλογισμοί του Βούδα

Ένας μαθητής είπε: “Δίδαξέ με, ώ Κύριε τους διαλογισμούς, στους οποίους πρέπει ν’αφοσιωθώ για να οδηγήσω το πνεύμα μου στον παράδεισο της αγνής χώρας”.

Ο Βούδας είπε: Υπάρχουν πέντε διαλογισμοί. Ο πρώτος είναι ο διαλογισμός της αγάπης, στον οποίον θα πρέπει να προσαρμόσεις την καρδιά σου, έτσι ώστε να ποθείς την ευημερία και το καλό όλων των όντων, περιλαμβανομένης της ευτυχίας των εχθρών σου.

Ο δεύτερος είναι ο διαλογισμός του οίκτου, κατά τον οποίον σκέπτεσθε για όλα τα όντα που δοκιμάζονται, αναπαριστάνοντες ζωηρά στη φαντασία σας τις θλίψεις και τις αγωνίες των, ώστε να διεγερθεί βαθειά συμπάθεια υπέρ αυτών στην ψυχή σας.

Ο τρίτος είναι ο διαλογισμός της χαράς, στον οποίον σκέπτε-

σθε για την ευτυχία των άλλων και χαίρεσθε για την χαρά των.

Ο τέταρτος διαλογισμός είναι επί της ανηθικότητας, στον οποίον επιθεωρείτε τις ολέθριες συνέπειες της διαφθοράς, τ'αποτελέσματα των σφαλμάτων και παραπτωμάτων. Πόσο μηδαμινή είναι η ηδονή μιας στιγμής και πόσο μοιραία τ'αποτελέσματά της.

Ο πέμπτος διαλογισμός είναι επί της γαλήνης, στον οποίον υψώνεσθε επάνω από την αγάπη και το μίσος, την τυραννία και τη δουλεία, τον πλούτο και την ένδεια, και παρατηρείτε την μοίρα σας με αμερόληπτη ηρεμία και τέλεια γαλήνη.

Κάνετε κάτι περισσότερο

Του μεγάλου ανθρωπιστή Άλμπερτ Σβάιτσερ

Με ερωτούν, τί θα μπορούσε ο κοινός άνθρωπος να κάνει στην καθημερινή του ζωή για το “σεβασμό της Ζωής”, τον οποίον κηρύττω σαν μέθοδο για την απαλλαγή του κόσμου από τα δεινά που τον πολιορκούν. Και απαντώ:

Απλώς, να κάνετε αυτό που μπορείτε. Δεν είναι αρκετό να υφίστασθε μόνον. Δεν είναι αρκετό να λέτε “κερδίζω όσα μου χρειάζονται για την συντήρησή μου και την προστασία της οικογενείας μου, κάνω καλά τη δουλειά μου, είμαι καλός πατέρας, είμαι καλός σύζυγος”.

Πολύ καλά όλ'αυτά. Αλλά οφείλετε να κάνετε κάτι περισσότερο. Ψάχνετε πάντοτε να κάνετε κάποιο καλό, κάπου. Ο κάθε άνθρωπος οφείλει ν'αναζητεί με τον δικό του τρόπο να κάνει τον δικό του εαυτό ευγενέστερο και να πραγματοποιεί το δικό του αληθινό αξίωμα.

Οφείλετε ν'αφιερώνετε λίγο καιρό στον συνάνθρωπό σας. Έστω και μικρό πράγμα, κάνετε κάτι για εκείνους που έχουν ανάγκη βοήθειας, δίχως να υπολογίζετε άλλη αμοιβή εκτός από το προνόμιο να επιτελείτε την πράξη. Διότι, μήν ξεχνάτε, ότι δεν ζήτε σ'έναν ολόδικό σας κόσμο. Υπάρχουν εδώ επίσης, οι αδελφοί σας.

ΘΕΟΣΟΦΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΤΟ ΥΠΑΡΧΙΑΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Του Γεωργίου Σιβρή.

Επί αναρίθμητους αιώνες, η ανθρωπότης πασχίζει να βρεί μια λύση στα χρονίζοντα και ανεπίλυτα προβλήματά της. Ψάχνει ν'ανακαλίψει τρόπους να σταματήσει τους πολέμους και να δημιουργήσει ένα κόσμο ειρηνικό, κάτι σαν ένα επίγειο παράδεισο. Πλήν όμως ματαιοπονεί. Κανένα από τα πιεστικά προβλήματά της δεν επιλύεται και ο επίγειος παράδεισος έχει αποδειχθεί περιτράνως ότι είναι μια ουτοπία. Οι άνθρωποι συνεχίζουν να δοκιμάζονται από τη φρίκη του πολέμου και να ζουν στον εφιάλτη του τρόμου και η ζωή τους έχει κυριολεκτικά καταντήσει μια κόλαση.

Το κινήγι του πλούτου του και της υλικής ευημερίας έχει δικαίως χαρακτηριστεί ως η κατάρα του ανθρώπου, ο οποίος, αντί ν'απολαμβάνει τ'αγαθά του Θεού εν ειρήνη, έχει βυθιστεί μέσα στη σύγκρουση, στο μίσος, στο άγχος, στο φόβο και στη διαρκή αγωνία για την απόκτηση όλο και περισσότερων υλικών πραγμάτων. Εκεί τον έχει οδηγήσει η απληστία του. Και ενώ έχει πλούτη και άφθονα αγαθά, αισθάνεται διαρκώς ότι κάτι του λείπει και νοιώθει σαν να είναι πτωχός, καθότι, όπως λέγει ο Σενέκας, "πτωχός δεν είναι αυτός που έχει λίγα, αλλά εκείνος που θέλει πολλά". Κι έτσι ο άνθρωπος, έχοντας στηρίζει την ευτυχία του στην απόκτηση υλικών αγαθών είναι απελπιστικά δυστυχισμένος. Δεν ευχαριστείται με όσα έχει, αλλά θέλει διαρκώς όλο και περισσότερα.

Η ακόρεστη επιθυμία του δεν ικανοποιείται με τίποτε. Διαρκώς σωσσωρεύει πλούτη, εμπειρίες, γνώσεις. Και αυτό, κατά τον Κρίσνα-μούρτι, είναι ολέθριο. Και μέσα σ'αυτή τη παραζάλη, οραματίζεται την επί γης ειρήνη. Ενώ ο ίδιος βρίσκεται σε διαρκή πόλεμο με τον

εαυτό του και με τον πλησίον του, έχει την απαίτηση η κοινωνία, την οποίαν ο ίδιος έχει δημιουργήσει, και της οποίας αποτελεί αναπόσπαστο μέρος, να είναι ειρηνική.

Αντιλαμβάνεται λοιπόν κανείς το μέγεθος της ανθρώπινης παραφροσύνης. Την αντιφατικότητα, να είναι ο ίδιος πρόξενος συγκρούσεως και πολεμικής στο περιβάλλον του, και να θέλει η κοινωνία του να είναι ειρηνική. Να είναι ο ίδιος ζηλόφθονος και επιθετικός και να είναι ο κόσμος φιλεύσπλαχος και ειρηνικός. Με πόση ευκολία ο άνθρωπος τείνει να διαχωρίζεται από την κοινωνία και να θεωρεί τον εαυτό του αυτάρεσκα διαφορετικό από τους άλλους. Και όμως αρκεί μια αντικειμενική ματιά στη καθημερινή συμπεριφορά των ανθρώπων για να διαπιστώσει κανείς πόσο άμεσα ταυτίζονται με το κοινωνικό γίνεσθαι και πόσο οι ίδιοι διαμορφώνουν με την εγωκεντρική διαγωγή τους το κοινωνικό κλίμα της χωριστικότητας.

Ζουν και κινούνται όλοι στο ίδιο ρεύμα της συγκρούσεως, της αντιπαλότητας και της αντιδικίας, με την ψευδαίσθηση ότι αποτελούν χωριστές οντότητες, κάτι που τους υπαγορεύει το απατηλό “Εγώ”. Και ενώ βρίσκεται ο άνθρωπος μπροστά σε τεράστια αδιέξοδα, τα οποία ο ίδιος δημιουργεί, περιμένει από τους άλλους να του λύσουν τα προβλήματα, να αποκαταστήσουν την κοινωνική τάξη κλπ. καθ’ην στιγμή ο ίδιος βρίσκεται σε πλήρη αταξία.

Η Θεοσοφική Εταιρεία δεν ασχολείται με την πολιτική. Επισημαίνει όμως ότι κανένας πολιτικός, όσο μεγάλος και ικανός και αν ήταν από το Περικλή μέχρι τον Γκάντι, δεν μπόρεσε να λύσει τα ανθρώπινα προβλήματα. Μπορεί προσωρινά να διορθώνονται κάποια πράγματα, σύντομα όμως αναλύονται νέα οξύτερα και πολυπρόκοτερα. Όλοι ενθυμούμεθα ποιά ήταν η τραγική κατάληξη του μεγάλου φιλόσοφου, πολιτικού Μαχάτμα Γκάντι. Έπεσε κι εκείνος θύμα της ανθρώπινης θηριωδίας στον ευγενή αγώνα του υπέρ της μη βίας.

Αντί να περιορισθούν οι πόλεμοι, αυξάνονται και μάλιστα τείνουν να πάρουν μορφή ολοκληρωτικής καταστροφής. Αντί να αναχαιτισθεί η βία, συνεχώς γιγαντούται και απειλεί να κατεδαφίσει τα ούτα ή άλλως σαθρά θεμέλια της κοινωνίας.

Η διαφθορά έχει πάρει μορφή χιονοστιβάδας κι εξαπλούται ολοένα και περισσότερο, διαβρώνοντας και εξουδετερώνοντας κάθε δύναμη ηθικής αντίστασης.

Η τρομοκρατία που εξαπλούται κι'αυτή τρομακτικά, δεν είναι ένα σύγχρονο φαινόμενο, υπήρχε σε όλες τις εποχές, μόνο που σήμερα εκδηλώνεται με διαφορετικό τρόπο, πολύ πιο κυνικό και βίαιο, και βρίσκεται σε επικίνδυνη έξαρση.

Ο φανατισμός, σε οποιαδήποτε μορφή του υπήρχε κι αυτός ανέκαθεν και ήταν μία από τις κυριότερες αιτίες των πολέμων. Δεν θα πρέπει να λησμονούμε τις ανατριχιαστικές θηριωδίες του πολιτικού και του θρησκευτικού φανατισμού. Το ίδιο και ο ρατσισμός. Κανείς μέχρι σήμερα δεν μπόρεσε να πατάξει, πολύ δε περισσότερο να εξαλείψει τη βία σε οποιαδήποτε μορφή της. Ο άνθρωπος προσπαθεί να περιορίσει τη βία επιφανειακά στην εκδήλωσή της, δεν μπορεί όμως να φθάσει στη ρίζα της και να την εξαλείψει. Η βία, ο φανατισμός και ο ρατσισμός δεν μπορούν να καταπολεμηθούν με κατασταλτικά μέσα. Όσο και αν καταπιεσθούν, θα βρουν τρόπο να εκδηλωθούν. Όπως έχει πεί ο Βούδδας: "Η βία δεν πατάσσεται με τη βία. Το αντίδοτο στο θανατηφόρο δηλητήριο της οργής είναι η δύναμη της Αγάπης".

Έχει αποδειχθεί και εξακριβωθεί ιστορικά ότι ο άνθρωπος όσο και αν προσπαθεί δεν μπορεί να επιλύσει κανένα από τα προβλήματά του. Χρησιμοποιεί λανθασμένα μέσα και καταφεύγει σε αποτυχημένες μεθόδους και πρακτικές. Κι ύστερα από τόσους αιώνες υπάρξεως το ανθρώπινο γένος βρίσκεται στον ίδιο παρονομαστή, σε σημείο μηδέν, στη καρδιά ενός νέου σκοτεινού μεσαίωνα. Έχει επίσης διαπιστωθεί ότι τα καθιερωμένα παραδοσιακά εκπαιδευτικά συστήματα, όσο τέλεια κι αν είναι εκπονημένα, δεν προάγουν ηθικά τον μαθητή. Μπορεί να του παρέχουν την απαιτούμενη μόρφωση και επαγγελματική κατάρτιση, δεν συμβάλλουν όμως καθόλου στη ψυχική καλλιέργειά του, και δεν υπάρχει καμιά μέριμνα για την πνευματική ανάπτυξή του. Παραμένει και μετά την αποφοίτησή του ένα όργανο στα χέρια του κοινωνικού κατεστημένου, ένας φιλόδοξος, άπληστος, ζηλόφθων και ανταγωνιστικός άνθρωπος.

Εν κατακλείδι, όλοι ανεξαιρέτως οι τομείς της κοινωνίας, λειτουργούν υλιστικά, χωρίς ίχνος πνευματικότητας και αυτός είναι ο λόγος που οδηγείται ο κοινωνικός ιστός σε πλήρη διάλυση.

Προφητικές εν προκειμένω είναι και οι εξής προβλέψεις που έγιναν από ένα μεγάλο Ινδό φιλόσοφο στις αρχές του εκουτού αιώνα:

“Η εκβιομηχάνιση και η μηχανή υπάρχουν, δεν μπορούμε να τα εξαφανίσουμε. Πέρνουν τη σωστή τους θέση μόνο όταν ο άνθρωπος δεν εξαρτάται για την ευτυχία του από τα πράγματα, μόνο όταν καλλιεργεί εσωτερικό πλούτο, όταν καλλιεργεί τους ακατάλυτους θησαυρούς της πραγματικότητας. Χωρίς αυτά, η απλή εκβιομηχάνιση φέρνει ανείπωτη φρίκη. Με τους εσωτερικούς αυτούς θησαυρούς η εκβιομηχάνιση έχει τη σημασία της, ο άνθρωπος είναι ενέργεια. Και αναμφιβόλως, εάν ο ανθρώπινος νούς, που διαθέτει μία τόσο εκπληκτική ενέργεια, δεν αναζητεί την αλήθεια ή το Θεό, τότε κάθε έκφραση της ενεργείας του γίνεται ένα μέσον καταστροφής και αθλιότητας”.

Το πρόβλημα επομένως δεν είναι η κοινωνία, αλλά η εσωτερική κατάσταση του ανθρώπου, και ως εκ τούτου είναι αδύνατον να λυθεί με εξωτερικά μέσα, με κοινωνικές μεταρρυθμίσεις. Απαιτείται μια ριζική αλλαγή στη ψυχική δομή του ανθρώπου με πνευματική παρέμβαση. Γι' αυτό κι η θεοσοφική διδασκαλία επικεντρώνει την προσοχή της στην ανθρώπινη αναγέννηση.

Σήμερα ο άνθρωπος συνεχίζει να αντιδρά με το ένστικτο του ζώου, με μίσος και αντεκδίκηση. Τον ακολουθεί σα σκιά η κληρονομία του πιθήκου. Επί πλέον, η σκέψη έχει δημιουργήσει ένα τεράστιο ψυχολογικό πρόβλημα. Έχει διογκώσει και μεγενθύνει τις ζωτικές ανθρώπινες λειτουργίες και έχει μετατρέψει τις βιολογικές ανάγκες σε απολαύσεις και απληστία, με αποτέλεσμα ο ανθρώπινος νούς να κινείται σ' ένα αδιάκοπο ψυχολογικό γίγνεσθαι, κύριο χαρακτηριστικό του οποίου είναι το άγχος και ο φόβος, που οδηγούν στην επιθετικότητα.

Η καταπολέμηση αυτού του φαινομένου είναι αδύνατον να γίνει με εξωτερικά μέσα, χρειάζεται μια τελείως διαφορετική προσέγγιση και αντιμετώπιση. Απαιτείται θα μπορούσαμε να πούμε, ένα υπερβατικό άλμα προς μια διαφορετική διάσταση. Μια στροφή, όπως θα έλεγε ο Πλάτων, των οφθαλμών της ψυχής, από το επίπεδο των σκιών και των ειδώλων, στο κόσμο των Ιδεών. Και η κίνηση αυτή σηματοδοτεί τη έξοδο από τη γή της δουλείας που είναι το ρεύμα της εγκοσμιότητας.

ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ

Ο ΑΛΤΡΟΥΪΣΜΟΣ, Η ΓΕΝΝΑΙΟΤΗΤΑ, Η ΑΥΤΟΘΥΣΙΑ

Η πραγματική γενναιότητα συνδέεται με την πραότητα, την επιείκεια και την ημερότητα. Στη μάχη του Ελ Βοδόν στην Ισπανία μεταξύ των Άγγλων και των Γάλλων οι αντίπαλοι πολλές φορές ήρθαν στα χέρια. Σε κάποια τέτοια συμπλοκή εκ του συστάδην ένας αξιωματικός Γάλλος ευρέθη απέναντι από έναν Άγγλο συνάδελφό του. Ύψωσε το σπαθί αλλά τη στιγμή που ετοιμάζονταν να το κατεβάσει επρόσεξε πώς ο Άγγλος είχε μονάχα ένα χέρι. Τότε ο Γάλλος πήρε τη στάση της προσοχής εχαιρέτησε στρατιωτικότερα, έκαμε κανονική μεταβολή κι'εφυγε τρέχοντας.

*

Άλλο λαμπρότατο παράδειγμα γενναιότητας και ιπποτισμού είχε δώσει ο στρατάρχης Νέν. Χωρίς την άδεια του Ναπολέοντος και με κίνδυνο να χάσει την εύνοιά του αφήκεν ελεύθερο τον αιχμάλωτο Σέρ Κάρολον Νάπιε για να γυρίσει στο σπίτι του και να παρηγορήσει την τυφλή μητέρα του. Ο Αυτοκράτωρ εκτιμώντας το αίσθημά του, τον επήνεσε και τον επαρασημοφόρησε.

*

Αλλά το μεγαλύτερο- άφθαστο ίσως- παράδειγμα ανωτέρου ιπποτισμού, αυταπαρνήσεως και αυτοθυσίας που τιμά κυριολεκτικά τον περασμένο αιώνα είναι αυτό:

Στα 1852 το Αγγλικό ατμόπλοιο “Βιρκενχεδ” μετέφερε 700 επιβάτας, 500 άντρες και 200 γυναίκες και παιδιά. Περνούσε κοντά στα παράλια της Αφρικής νύχτα, όταν ξαφνικά χτύπησε σε ύφαλο, άνοιξε κι άρχισε να βουλιάζει χωρίς καμμία ελπίδα σωτηρίας. Οι άντρες και οι ναύτες παρετάχθησαν στο κατάστρωμα και σε πρόχειρο συμβούλιο αποφάσισαν τη διάσωση των γυναικοπαί-

δων. Βουβά κι αμίλητα τα δυστυχισμένα εκείνα πλάσματα πέρασαν στις βάρκες κ'έξεμάκρυναν προς την ακτή. Έξαφνα ο πλοίαρχος φώναξε: “Οποιος ξέρει κολύμπι ας πέσει στη θάλασσα και ας προσπαθήσει να φτάσει τις βάρκες”. Τότε ένας αξιωματικός έκραξε: “Οχι οι βάρκες είναι γεμάτες και θα βουλιάξουν αν μπουύνε μέσα και οι άντρες. Τόσο ηλέκτρισε τους άντρες και τους ναύτες η φωνή και τα γενναία λόγια του αξιωματικού ώστε απόμειναν ακίνητοι, μαρμαρωμένοι στο κατάστρωμα. Το πλοίο βυθίζονταν σιγά-σιγά μα ούτε λέξη, ούτε παράπονο ακούστηκε. Μόνο την τελευταία στιγμή που η άβυσσος άνοιγε το στόμα να καταπιεί τους ήρωες αυτούς και προτού το υγρό σάβανο τους σκεπάσει, οι ναύτες έρριξαν μια αποχαιρετιστήριο ομοβροντία.

*

Αλλά πώς να μή θυμηθεί κανείς το Γάλλο δεκανέα Ρουελάκ και την υπέροχη αυτοθυσία του στο Μακεδονικό μέτωπο κατά τα 1917; Ήταν εκπαιδευτής χειροβομβίδων στους Έλληνες στρατιώτες. Μια μέρα τη στιγμή που edίδασκε τη χρήση της χειροβομβίδας και τον είχαν περιτριγυρίσει κάμποσοι φαντάροι δικοί μας, του ξέφυγε η χειροβομβίδα από τα χέρια κ'έπεσε χάμω, μα πριν προφτάσει να εκραγεί, ο γενναίος δεκανέας έπεσε επάνω της και κομματιάστηκε ο ίδιος θυσιάζοντας τη ζωή του για να γλυτώσουν οι άλλοι.

(Περιοδικό “Μπουκέτο”, 7/10/1926)

Υπάρχει στον κόσμο τούτο ένας μυστικός νόμος- αν δεν υπήρχε, ο κόσμος θα'ταν από χιλιάδες χρόνια χαμένος- σκληρός κι απαραβίαστος: το κακό πάντα στη αρχή θριαμβεύει και πάντα στο τέλος νικάται.

Νίκου Καζαντζάκη (“Ο καπετάν Μιχάλης”, εισαγωγή)

Ν. Καζαντζάκης: **«ΠΙΣΤΕΥΩ»**

**‘Ο τελευταίος άπολογισμός
τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἔργου του**

Στην Εισαγωγή της αμερικανικής μεταφράσεως της Οδύσσειας του Νίκου Καζαντζάκη περιελήφθη ένα “Πιστεύω” του μεγάλου συγγραφέα, που το είχε γράψει το 1953, για να περιληφθεί σε ειδικό τόμο των “Ομολογιών πίστεων” διαφόρων διασημοτήτων. Το κείμενο αυτό δεν ευρέθη στα κατάλοιπα του συγγραφέα, έτσι μετεφράσθη στα ελληνικά από το “Βήμα”, που το παρουσίασε για πρώτη φορά στον τόπο μας.

...Τότε ξαφνικά, έγινε μέσα μου ένα μεγάλο φώς: η μετουσίωση της ύλης σε πνεύμα. Αυτό ήταν το μεγάλο μυστικό, το κόκκινο νήμα που ακολουθούσε ο Πολεμιστής. Παρ’όλο που είχε ελευθε-

ρώσει τον ευατό του από την ανόργανη ύλη και είχε πηδήξει στον ζωντανό οργανισμό των φυτών, ένιωθε να πνίγεται και γι' αυτό πηδήξε στη ζωή των ζώων, μετουσιώνοντας ολοένα και περισσότερον ύλη σε πνεύμα. Αλλά και πάλι ασφυκτιούσε και έτσι πηδήξε στον σύγχρονο Πιθηκάνθρωπο, που βιαστήκαμε να τον ονομάσουμε Άνθρωπο, και που τώρα αγωνίζεται να γλυτώσει από τον Πιθηκάνθρωπο και να μετουσιωθεί πραγματικά σε Άνθρωπο. Τώρα έβλεπα καθαρά την πορεία του Αόρατου και ξαφνικά ήξερα ποιό ήταν το χρέος μου: να δουλεύω αρμονικά μαζί με αυτόν τον Πολεμιστή- να μετουσιώνω, ακόμα και εγώ, με τις μικρές μου δυνάμεις, την ύλη σε πνεύμα, γιατί μονάχα έτσι θα μπορούσα να προσπαθήσω να φθάσω στον ανώτατο σκοπό του ανθρώπου- την εναρμόνιση με το Σύμπαν.

Τόνισα κατάβαθα και ήμουν ελεύθερος. Δεν άλλαξα τον Κόσμο- αυτό δεν μπορούσα να το κάνω- αλλά άλλαξα τη σκοπιά από την οποία κοιτάζα τον Κόσμο. Και από τότε αγωνίσθηκα- πρώτα συνειδητά και εναγώνια, ύστερα σιγά- σιγά ασύνειδα και αβίαστα- να μη κάνω τίποτα που θα μπορούσε να βρεθεί σε δυσαρμονία με τον ρυθμό του μεγάλου Πολεμιστή. Από τότε νιώθω ντροπή να πράξω κάτι το ποταπό, να πω ψέματα, να παραδοθώ στον φόβο, γιατί γνωρίζω πως και εγώ έχω μεγάλη ευθύνη για την πρόοδο του Κόσμου. Τώρα δουλεύω και στοχάζομαι με σιγουριά, γιατί ξέρω πως η συμβολή μου, επειδή ακολουθεί τα βάθη του Συμπαντος, δεν θα πάει χαμένη. Ακόμα και εγώ, ένας θνητός, μπορώ να δουλέψω μαζί με Κάποιον που είναι αθάνατος, και το πνεύμα μου- όσο αυτό είναι δυνατό- μπορεί να γίνει όλο και πιο πολύ αθάνατο. Τούτη η αρμονία, που δεν είναι διόλου παθητική, αλλά μια αδιάκοπα ανανεωμένη συμφιλίωση και συνεργασία με αντιμαχόμενες δυνάμεις, στάθηκε για μένα η ελευθερία μου και η σωτηρία μου.

Από τα πρώτα νεανικά μου χρόνια, βασικός μου αγώνας και πηγή κάθε μου χαράς και κάθε μου λύπης στάθηκε η αδιάκοπη και ενελέητη μάχη που γινόταν μέσα μου ανάμεσα στη σάρκα και στο πνεύμα. Μέσα μου υπάρχουν οι πιο αρχαίες προανθρώπινες,

σκοτεινές και φωτεινές δυνάμεις, και το πνεύμα μου είναι το πεδίο όπου συγκρούονται και μάχονται οι δύο αυτές στρατιές. Ένωθα πώς, αν μία μονάχα από τις δύο ενικούσε και εξολόθρευε την άλλη, θα ήμουν χαμένος- γιατί αγαπούσα το σώμα μου και δεν ήθελα να αφανισθεί, αλλά αγαπούσα και την ψυχή μου και δεν ήθελα να χαθεί. Αγωνίστηκα, γι' αυτό, να συμφιλιώσω τις δύο αυτές αντιμαχόμενες και οικουμενικές δυνάμεις ώσπου να καταλάβουν πως δεν είναι εχθροί, αλλά συνεργάτες, ώσπου να χαρούν και να χαρώ και εγώ την αρμονία τους.

Ο αγώνας αυτός εβάστηξε πολλά χρόνια Δοκίμασα πολλούς διαφορετικούς δρόμους, για να φθάσω στην λύτρωσή μου: τον δρόμο της αγάπης, της επιστημονικής περιέργειας, της φιλοσοφικής έρευνας, της κοινωνικής αναγέννησης, και τελικά το δύσκολο και μοναχικό μονοπάτι της ποίησης. Μά κάθε φορά έβλεπα πως ο δρόμος που είχα πάρει οδηγούσε στην Άβυσσο: ετρόμαζα και γύριζα πίσω, να πάρω άλλο δρόμο. Αυτή η περιπλάνηση και το μαρτύριο εκράτησε πολλά χρόνια. Τέλος, στην απελπισία μου, ζήτησα καταφύγιο στο Άγιο Όρος, εκεί όπου χίλια χρόνια τώρα χιλιάδες μοναχοί αφιερώνουν την ζωή τους στην προσευχή και στην αγνότητα.

Εκεί, στην μοναξιά του Άθω, στην σκήτη ενός γέρου ερημίτη, άρχισα έναν νέον αγώνα. Πρώτα απ' όλα άσκησα το σώμα μου να υπακούη στο πνεύμα. Μήνες πολλούς του μάθαινα να αντέχη στο κρύο, στην πείνα, στη δίψα, στην αϋπνία και σε κάθε στέρηση. Ύστερα στράφηκα προς το πνεύμα: βυθισμένος σε οδυνηρή αυτοσυγκέντρωση, ζήτησα να κατακτήσω μέσα μου τα μικρότερα πάθη τις εύκολες αρετές, τις φτηνές πνευματικές χαρές, τις βολικές ελπίδες. Τέλος, μια νύχτα εσκίρτησα με μια μεγάλη χαρά, γιατί είχα δει το κόκκινο νήμα που είχε αφήσει πίσω του καθώς ανέβαινε- μέσα μας και σ' όλο το Σύμπαν- ένας κάποιος Πολεμιστής. Είδα καθαρά τις ματωμένες πατημασιές του ν' ανεβαίνουν από την ανόργανη ύλη στη ζωή και από τη ζωή στο πνεύμα.

Είμαστε στη ζωή σαν τους ηθοποιούς

Ολάκερος ο κόσμος είναι ένα θέατρο, και όλοι εμείς, γυναίκες κι άντρες, δεν είμαστε παρά ηθοποιοί.

Ονίλιαμ Σαίξπηρ ("Όπως σας αρέσει ")

Ο μεν κόσμος στον οποίο ζούμε είναι η σκηνή, το δε έργο το οποίο παίζεται είναι κατά βάθος αληθινό.

Δ.ΝΤΙΝΤΕΡΟ ("Αισθητικά συγγράμματα",

Εκ των επιφανεστέρων Γάλλων φιλοσόφων,

Ευρωπαϊκά Γράμματα ,Β,σελ 269 εκδ. Σοκολή)

Να θυμάσαι πως είσαι ηθοποιός σ'ένα δράμα, όπως το θέλει ο δημιουργός του. Αν είναι σύντομο σε σύντομο, αν είναι μεγάλο σε μεγάλο. Αν θέλει να παριστάνεις το φτωχό, να δέχεσαι το ρόλο με αληθοφάνεια και συνέπεια. Το ίδιο κι αν θέλει να παριστάνεις τον ανάπηρο, τον άρχοντα και το απλό πολίτη, γιατί η δικιά σου αρμοδιότητα είναι να παίξεις καλά το πρόσωπο που σου δόθηκε. Η εκλογή όμως του προσώπου δεν ανήκει σε σένα .

Επίκτητου (Εγχειρίδιο , ΧVΠ)

Είναι λοιπόν, ο άνθρωπος σαν τον ηθοποιό που το έχει δοθεί ένας ρόλος. Καί όπως ο ηθοποιός δε διαλέγει το ρόλο του, αλλά προσπαθεί να δώσει τον καλύτερο εαυτό του, ακριβώς έτσι συμβαίνει και στους ανθρώπους. Τους έχει δοθεί άνωθεν ένας ρόλος. Όταν τους συμβαίνουν δυσάρεστα και θλιβερά γεγονότα, δεν πρέπει να λυγίζουν και να αδρανούν, αλλά να προσπαθούν ν τα ξεπεράσουν με την ενεργοποίηση των δυνάμεών τους, με την εργασία, τη δημιουργία, την προσευχή και με τη σκέψη ότι αυτά που περνούν τα γνωρίζει ο Θεός και ότι η στοργή του δεν τους έχει εγκαταλείψει.

Η ΕΙΜΑΡΜΕΝΗ

*Του αείμνηστου Διδάσκालου Αντώνιου Αδριανόπουλου
(Διατηρήσαμε τη γλώσσα του συγγραφέα)*

Όταν χαρακτηρίζωμεν ως ευτυχίαν την εύνοιαν της τύχης, τούτο σημαίνει, ότι τα περιστατικά και η εκ τούτων σύνθεσις του ανθρωπίνου βίου διευθύνουν ή αι συμπτώσεις και το τυχαίον, ή ανωτέρα τις δύναμις, η Μοίρα, ή Ειμαρμένη η οποία καθορίζει δια τον καθένα όλας τας λεπτομερείας του βίου του, όσαι δεν εξαρτώνται εκ της θελήσεώς του. Τα όνειρα, αι προφητεΐαι, τα μαντεΐα είχον πείσει τους παλαιότερους, ότι το δεύτερον τούτο συμβαίνει. Εάν όμως δεχθώμεν, ότι ουδέν εν τη φύσει είναι τυχαίον, αλλ'ότι τα πάντα διέπονται από τον νόμον της αιτιότητας. Εάν δεχθώμεν ότι, υπεράνω του ανθρώπου ζή και λειτουργεί ολόκληρος κόσμος, ο πνευματικός, ο οποίος ενδιαφέρεται δια την κατάστασιν του ανθρωπίνου γένους και εκάστου ανθρώπου ατομικώς, φρονώ, ότι πρέπει αναγκαίως να δεχθώμεν, ότι ο κόσμος ούτος δια της επιρροής του προσδιορίζει δι'έκαστον άνθρωπον ένα προορισμόν, δηλαδή μίαν εκ των προτέρων σύνθεσιν των γεγονότων του βίου του, τα οποία δεν εξαρτώνται από την θέλησίν του, και τα οποία επιβάλλει δια της Ειμαρμένης. Όλαι αι θρησκείαι και όλα τα πνευματικά συστήματα δέχονται την ύπαρξιν και την λειτουργίαν της Ειμαρμένης.

Η Ειμαρμένη αποτελεί πνευματικόν θεσμόν λειτουργούντα καθ'ωρισμένους νόμους, τους οποίους εθέσπισαν μεγάλοι πνευματικοί προσωπικότητες λόγω αγάπης και αλληλεγγύης προς το πνεύμα της Γής, προς τον σκοπόν, ίνα δι'αυτής επανορθώνται αι αδικΐαι αι οποίαι χαρακτηρίζουν τας πράξεις των ανθρώπων και αποδίδονται εις τον καθένα οι καρποί των έργων του δια δοκιμασιών ή ευνοιών, τας οποίας προσδιορίζουν δια της Ειμαρμένης.

Τούτο δε πράττουν, ίνα βοηθήσουν τον άνθρωπον να προσαρμοσθή προς την κοσμικήν τάξιν και ούτω προοδεύση και εξελιχθή. Καθ'όσον καμμία διδαχή από άμβωνος, καμμία ηθική διδασκαλία δεν ισχύει δια να διαπαιδαγωγηθή ο άνθρωπος και εξαναγκασθή να αντιληφθή το κακόν το οποίον διαπράττει, όσον αι δοκιμασίαι και ο πόνος, τα οποία και μόνα τον διδάσκουν να μη κάμη εις τους άλλους κακόν, το οποίον δεν θέλει να υφίσταται ο ίδιος. Όστε αι δοκιμασίαι, τας οποίας επιβάλλει η Ειμαρμένη, αποτελούν μέσον εκπαιδεύσεως των ψυχών, ώστε να γίνουν αγαθότεραι, δικαιότεραι.

Η άποψις αύτη εξυπακούει, ότι η λειτουργία αύτη της Ειμαρμένης δεν αναφέρεται εις την παρούσαν μόνον ζωήν των ατόμων, αλλ'ότι αι ψυχαί διανύουν δια μέσου του χρόνου μίαν ατέρμονα ζωήν μέσωσ σειράς όλης ενσαρκώσεων, και ότι εις εκάστην ενσάρκωσιν απολαμβάνουν δια της Ειμαρμένης τους καρπούς των έργων, τα οποία διέπραξαν κατά τας προηγουμένας ενσαρκώσεις, άλλως ή έννοια μιας Μοίρας, ενός Προορισμού δεν μπορεί να σταθή.

Όθεν σόφρων άνθρωπος αντί να θλίβεται δια τα δυσάρεστα περιστατικά της ζωής, πρέπει να διατηρή αταραξίαν και γαλήνην και να εξετάζη τον εαυτόν του δια να διακρίνη τα ελαττώματά του, δια τα οποία του επιβάλλονται υπό της Μοίρας αι δοκιμασίαι, ίνα τα διορθώση και ούτω τελειοποιήση εαυτόν, πράγμα το οποίον απαιτεί η κοσμική τάξις. Η κοσμική τάξις, εις τα πλαίσια της οποίας λειτουργεί και η Ειμαρμένη, εφαρμόζει κυρώσεις δια των φυσικών νόμων, εις τους παραβάτας αυτών, δια δε της Ειμαρμένης, των πνευματικών δηλαδή νόμων, επιβάλλει κυρώσεις δια τας παραβάσεις των ηθικών νόμων της αγάπης, της δικαιοσύνης και της ελευθερίας. Εάν ο άνθρωπος πεισθή περί της λειτουργίας της Ειμαρμένης, θα δεχθή, ότι αύτη ποτέ δια κανένα δεν εκδηλεί δυσμένειαν, ότι δεν υπάρχει απολύτως καμμία δυσμένεια της τύχης δια κανένα, ότι κατά φύσιν δεν υπάρχει καν καμμία δυστυχία, παρά μόνον ανθρωπίνη ατέλεια(...)

Ξένες σοφές παροιμίες

- Μεγάλα λόγια, φτωχές πράξεις.

Ιαπωνική

- Εργασία της σκέψης, γαλήνη της ψυχής.

Ιταλική

- Μπροστά απ'τον πλούσιο, πέραν περήφανα, μπροστά απ'το φτωχό με συμπόνια.

Τουρκική

- Μέσα στα τέσσερα σημεία του ορίζοντα, όλοι είναι αδέρφια.

Ιαπωνική

- Σ'αυτόν τον κόσμο προετοιμάξεις την τύχη σου για τον μελλοντικό.

Κινέζικη

- Τα σκυλιά γαυγίζουν. Το καραβάνι προχωρεί.

Ρωσική

- Το περίσσιο πάει χαράμι .

Τουρκική

- Κάνε το σωστό και μη φοβάσαι .

Ιταλική

- Κάνε το σωστό και στάσου γενναίος.

Ρωσική

- Οι λέξεις είναι νάνοι, τα παραδείγματα γίγαντες.

Ελβετική

*

- Άνθρωποι με αρχές έχουν θάρρος.

Κινέζικη

*

- Οι καλές πράξεις διώχνουν τον διαβολό.

Ιαπωνική

*

- Ότι σχεδιάζεις κρατά το μυστικό.

Ιαπωνική

*

- Διώξε κάθε πάθος, όταν ανάβεις το καντήλι μπροστά στην εικόνα του Βούδα.

Κινέζικη

*

- Μόνο στολίδι του λόγου είναι η αλήθεια.

Περσική

*

- Ο Θεός υπομένει πολύ, αλλά σκληρά κτυπά.

Ρωσική

*

- Ο νους με την αλήθεια φωτίζεται, η καρδιά με την αγάπη θερμαίνεται.

Ρωσική

*

- Το φως μέσα στο ναό από τα κεριά, στην ψυχή από την προσευχή.

Ρωσική

Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΗΣ

VAN BEETHOVEN

*Της αείμνηστης μουσικολόγου
και συγγραφέας Σοφίας Σπανούδη
(Διατηρήσαμε την ορθογραφία το κείμενον)*

Ένα κινηματογραφικό φιλμ, που παίχθηκε αυτές τις μέρες- η “Ενάτη Συμφωνία”- μας δίνει σήμερα την ευκαιρία να μιλήσουμε για τον Μπετόβεν. Είναι τόσο σπάνιες αυτές οι ευκαιρίες, που πρέπει να τις αποζητούμε κάθε φορά, γιατί δίνουν αφορμή σε βαθειά συγκέντρωση και μια φιλοσοφική βυθομέτρηση του ψυχικού και του κοινωνικού εγώ μας. Και μόνο τ’όνομα του Μπετόβεν είναι ένας εξαγνισμός. Είναι τόσο ανάξια η εποχή μας για ένα παρόμοιο προσκύνημα. Πώς να μιλήσουμε για τον μεγάλο αυτόν ιδεαλιστή, στους θλιβερούς καιρούς μας, που γκρεμίζουν κάθε ιδανικό, που απαρνούνται κάθε ωμορφιά, που χλευάζουν την ηθική, που ξεθρονίζουν την αλήθεια; Μέσ’από τους βέβηλους αυτούς καιρούς, τους ωραιοκτόνους και ηθικοκτόνους, μόλις τολμούμε ν’ατενίσουμε προς αυτόν τον ηθικόν ήρωα που ξεπερνά όλες τις μορφές του Πλουτάρχου και Κάρλαϋλ, και νικά με το ψυχικό του μεγαλείο όλους τους τιτάνες της γής, όσους έχουν χαράξει για πάντα τ’όνομά τους στο γρανίτη των αιώνων.

Γι’αυτό οι ταπεινοί ικέτες των σκοτεινών ημερών της ανθρωπότητας ατενίζουν με λαχτάρα προς το φώς του έργου του, που σκορπίζει για λίγο την αποκαρδίωση του καθημερινού δρόμου. Για την απέραντη αυτή και βαρυστέναχτη ανθρωπότητα όλων των ημερών της ζωής, ο Μπετόβεν ήρθε στον κόσμο σαν ένας Μεσσίας. Και ήλθε σφραγισμένος με τη θεϊκή σφραγίδα του μάρτυρος, που περιβάλλει σαν φωτοστέφανος τη ζωή του, από την πρώτη στιγμή που τα μάτια του αντίκρισαν το φως της δημιουργίας, ως την τελευταία στιγμή που η ψυχή του πέταξε στην αιωνιότητα - μέσα σε μια κοσμογονική θύελλα όλων των στοιχείων της φύσεως, που έκαμε να “σχιζεται το

καταπέτασμα του ουρανού”. Η θύελλα αυτή είναι το μόνο θεϊκό σημάδι που φανερώνεται σ’όλη τη ζωή αυτού του υπερανθρώπου.

Η γέννησής του είναι άσημη και ταπεινή, χωρίς τίποτε το εξαιρετικό να προαναγγέλλη σ’αυτήν το σκίρτημα της μεγαλοφυΐας. Γεννιέται στη Βόννη, από τον Γιόχαν βαν Μπετόβεν, έναν άνθρωπο χυδαίο, μέθυσο, ανυπρόκοπο, χοντροκέφαλο και τεμπέλη, και τη Μαρία Μαγδαληνή Λέυμ, το γένος Κέφεριχ, κόρη ενός μαγείρου και χήρα ενός υπηρέτου- δυό γονείς ταπεινούς, ανώνυμους ψυχών που κυλούν μέσα στους κύκλους της αιώνιας πάλης. Κι’από τα τρυφερώτερα χρόνια της παιδικής του ηλικίας, και σ’όλη τη διάρκεια των πενήνταεπτά χρόνων της ζωής του, ο Μπετόβεν δεν δοκιμάζει ούτε μια αληθινή χαρά. Η παιδική του ηλικία είναι ένα μαρτύριο ανάμεσα στον πατέρα του, τον χυδαίο τύραννο, που μεταχειρίζεται το τρυφερό μεγαλοφυές παιδί σαν ένα υποζύγιο για να κερδίσει χρήματα, εκβιάζοντας το πρώιμο μουσικό του πνεύμα, και τη βασανισμένη μητέρα του, που πεθαίνει γρήγορα κι’αυλακώνει την ψυχή του με μian αγιάτρευτη λύπη.

Η νεότης του ακόμη θλιβερώτερη. Ο Μπετόβεν είναι όλος αγάπη. Οι δυο φλογερές λατρείες της ζωής τους, ο Μότσαρτ και ο Γκαίτε, τον ποτίζουν με τις σκληρότερες απογοητεύσεις. Βρίσκει αργότερα λίγους φίλους που τον περιβάλλουν με αληθινή στοργή, μα καμμιά γυναίκα δεν τον αγάπησε ποτέ. Όλες όσες θαύμασε, όσες λάτρεψε κι’αποθανάτισε μέσα στα έργα του, όλες τον περιφρόνησαν. Και πώς να μην τον περιφρονήσουν; είναι άσχημος, κακοντυμένος και φτωχός. Είναι και διαρκώς άρρωστος. Μα ούτε η φτώχεια και η αρρώστεια, ούτε η δυστυχία, ούτε η ηθική μόνωσις, ούτε η παραγνώρισις της μεγαλοφυΐας του απ’όλους του τους συγχρόνους, ούτε η περιφρόνησις και η αχαριστία εκείνων που αγαπούσε, ούτε η στέρησις κάθε γυναικείας αγάπης από τη ζωή του δεν είναι αρκετά για να πληρωθεί η τραγική μοίρα του Μπετόβεν.

Το μεγαλύτερο χτύπημα της μοίρας του έρχεται στην ακμή της ζωής του σε ηλικία τριάντα ετών, όταν χάνει εντελώς την ακοή του. Έκτοτε, ως τη στιγμή που πεθαίνει, τον περικυκλώνει η μαύρη μουσική νύχτα. Μά σ’αυτά τα εικοσιεφτά χρόνια, που δεν μπορεί ν’ακούση ούτε έναν ήχο από τον εξωτερικό κόσμο, ούτε έναν τόνο από τον κόσμο της δημιουργίας του, ο Μπετόβεν γράφει τα μεγαλύτερα

μουσικά έργα των αιώνων.

Αυτός είναι ο μεγάλος ανθρωπιστής. Ας δραπετεύσουμε γλήγορα από το φριχτό δεσμοκτήριο της ζωής του, που μόνο σπονδές δακρύων μας κάνει να χύνουμε στη μνήμη του μάρτυρος. Κι' ας ατενίσουμε προς τον ηθικόν ήρωα που νίκησε με το έργο του τον κόσμο. Απ' όποια πλευρά κι' αν ιδούμε αυτόν τον γρανιτώδη ανθρωπομνημείο που δεν μπόρεσε ποτέ να τον λυγίσει η Μοίρα, θα γονατίσουμε πάντα εμπρός του, με κατάπληξι, με συγκίνισι, με δέος, με θαυμασμό, με λατρεία. Ο Μπετόβεν είναι το Άλφα και το Ωμέγα όλης της μουσικής δημιουργίας. Είναι Ζεύς του κλασσικού μουσικού Ολύμπου. Είναι ο φλεγερός Ήφαιστος της πρώτης ρομαντικής αποκαλύψεως. Είναι ο ηρωϊκός λογικευτής, ο διδάσκαλος και ο οδηγός που πραγματοποίησε το θαύμα του μουσικού δυαδισμού του Αριστοτέλους- “μουσική υπεράνω ημών, εντός ημών”- κι' άνοιξε τους μεγάλους αποκαλυπτικούς ορίζοντες της τέχνης σ' όλους τους επιγινομένους.

Είναι ο μεγαλείτερος ανθρωπιστής που γέννησαν οι αιώνες, που αγάπησε την ελευθερία την αλήθεια, τη δικαιοσύνη, και κατώρθωσε όλ' αυτά τ'απραγματοποίητα για τον κόσμο ιδεώδη να τα πραγματοποιήσει με τη μουσική του. Είναι ο αγνότερος ιδεαλιστής, που έζησε στην γήν αυτή χωρίς να ζήσει, μακράν από κάθε εγκόσμια απόλαυσι, και μόνο στη “Βίτα Νουόρβα” της μουσικής του, που έκλεισε γι' αυτόν όλα τα παραδείσια οράματα του Δάντε, ένοιωσε τις υπερκόσμιες χαρές και τις αγαλλιώσεις. Είναι ο μεγάλος κοινωνιστής που ωνειρεύθηκε για τους ανθρώπους τη μεγάλη δημοκρατία του Πλάτωνος κι' έλχισε με τους τόνους του μιαν ιδεώδη πολιτεία, μια ολόχρονη οικουμένη, για ν'αδελφώσει σ' αυτήν όλους τους ανθρώπους. Είναι ο μεγάλος θεϊστής, ο πληγωμένος δεσμώτης της ζωής, ο ηθικός μάρτυς και ο ψυχικός ήρωας, που μέσα από το Άγιο Βήμα της ψυχής του φανερώνει πάντα την ιδέα του Θεού χρυσάκινη με τη μουσική του στον κόσμο.

Ο Μπετόβεν είναι ένα φωτερό μυστήριο, **μια αποκάλυψις του θείου στον κόσμο.** Κάθε μυστήριο είναι σκοτεινό. Και σκοτεινότερο απ' όλα είναι το μυστήριο του θείου. Μα ο Μπετόβεν πραγματοποιεί κοντά στις άλλες κι' αυτή την καταπληκτική αντινομία. Είναι ένα μυστήριο γεμάτο φώς. Πλέει μέσα στο φώς. Η μουσική του εί-

ναι η φλογερή δόνησις όλων των ρυθμών μέσα στο φώς. Πλησιάζουμε με τρόμο και με φρικίαση στη μουσική άβυσσο της δημιουργίας του, και σκύβομε επάνω της θαμπωμένοι. Γιατί είναι μια άβυσσος φωτός ουρανίου. Είναι η γιγάντια φλόγα που άναψε η ψυχή του στο βωμό της θυσίας. Μέσ' από τα μαρτύρια της ανθρώπινης οδύνης του, μέσ' από τη θανάσιμη αγωνία της μόνωσής του ο Μπετόβεν αξιώθηκε ν'αντικρύση τη μορφή του Θεού. Γι' αυτό νομίζει κανείς κάποτε ότι την πνοή της μουσικής του τη διευθύνει ο ίδιος ο Θεός, αυτή η κεντρική συνθετική Συνείδησις, που την ονειρεύονται μ' ανέκφραστη αγωνία όλ οι άνθρωποι των αιώνων και τη βρίσκουν με μίαν ανέκφραστη χαρά να εκδηλώνεται μέσα τη μουσική του Μπετόβεν. Αυτή μας αποκαλύπτει τα αιώνια λόγια της Σφιγγός, το μυστήριο της σιωπής, το μουσικό μυστήριο όλης της δημιουργίας.

Όλοι οι ρυθμοί, όλες οι φωνές της φύσεως και της ζωής, όλες οι αρμονίες και οι μελωδίες του σύμπαντος, των δασών οι ψίθυροι, των πουλιών τα κελαδήματα, οι φωνές των καταιγίδων, ή ασάλευτη λαμπράδα των άστρων και των πλανητών οι φλογερές τροχιές, το πλημμύρισμα του ουρανίου φωτός στον κόσμο, αλλά και τα πάθη των ανθρώπων, η πάλη των ανθρώπων με την τραγική τους μοίρα, οι άνθρωποι λυγμοί, οι θρήνοι των ψυχών, το βαθύτερο μυστήριο της ζωής και του θανάτου, η αξιμέρωτη νύχτα της ανθρώπινης οδύνης, και πάλιν η ανατολή του αιωνίου φωτός, που καταναγάζει τον κόσμο-όλα αυτά αποτυπώνονται σταθερά στη μουσική του Μπετόβεν.

Έτσι τον βλέπομε, γιγάντιο και τρομερό, να διευθύνει αυτός την αόρατη ορχήστρα ενός σύμπαντος ψυχικού, να διατάσσει αυτός τα στοιχεία, να δονή όλες τις αρμονίες να ζωντανεύη σε παντοδύναμη ηχηρά δημιουργήματα όλα τα μακρινά οράματα των αιώνων.

Οι μικρές πονεμένες σελίδες του, βαθιιά ανθρώπινες και τρυφερές, διεκδικούν την κατανυκτική προσοχή μας, εξίσου με τους μεγάλους μεταφυσικούς οραματισμούς του μουσικού υπερανθρώπου. Το ορατόριο “Ο Χριστός στο Όρος των Ελαιών”, με όλη τη διάχυτη φεγγοβολή της υπέρκαλης χριστιανικής αυγής, είναι στο βάθος του ένας απέραντος θρήνος της θυσίας του θεανθρώπου, που τρέμει στο βαθύ μυστήριο του φριχτού δυαδισμού του. Το Adagio της “Ηρωϊκής Συμφωνίας” σαλπίζει στα πέρατα της γής το τρομακτικώτερο σάλπισμα που έκανε ν'αντηχήσουν οι αιώνες: την επικήδεια πομπή μιας

Ιδέας. Η Missa Solemnis είναι ο διάλογος ενός ανθρώπου-τιτάνος με τον Θεό, που κυριαρχεί μέσα στο πανθειστικό τρικύμισμα της ανθρώπινης αγωνίας. Είναι το θρησκευτικό παραλήρημα της μεγαλοφυΐας στη γιγάντια πάλη της με το ασύλληπτον, το ηρωϊκότερο τόλμημα για την κατάκτηση του Θείου. Η πλειάς των “Κουαρτέτων” του, σκορπίζει τις υπερούσια θλιμμένες αχτίδες της σ’όλο το Μπετοβενικό στερέωμα. Είναι η αστέρινη ουσία της μουσικής του, ο ωραιότερος αστερισμός της θλίψεως που λάμπει στη νύχτα του ψυχικού του πόνου. Το Allegretto της εβδόμης συμφωνίας είναι η αυστηρότερη εκδήλωση της στωϊκής θλίψεως, που μαρμαρώνει σε δάκρυα αρμονίας απλής, διάφανης και μετρημένης.

Μπροστά στο θείο μεγαλείο αυτής της θλίψεως, μας φαίνονται μάταιοι όλοι οι λυγμοί της “Παθητικής Σονάτας” και το δραματικό ξέσχισμα της Appassionata. Στο Adagio Της Σονάτας της γνωστής με το όνομα “στο φώς της Σελήνης” ακούμε να περνά το μυστικό βάδισμα της νύχτας μέσα στην τραγική γαλήνη μιας ατμοσφαιράς πνιγμένης σε κρυφούς στεναγμούς. Τα cantabile των “Κονσέρτων” του φανερώνουν όλη τη νοσταλγική λαχτάρα ενός ανέραστου, που αγαπά τον απέραντον έρωτα ως παντοδύναμον άξονα του κύκλου της δημιουργίας.

Το Agios o dolente της “Σονάτας 110” είναι ένας αρχαγγελικός θρήνος επάνω στα θλιμμένα ερείπια του Σύμπαντος. Το ποιμενικό ειδύλλιο της “Εκτης Συμφωνίας” είναι ένας μαγεμένος ανθότοπος που ξεκουράζει την ψυχή του γίγαντος απ’το αιώνιο γύρισμά της μέσα σ’αυχημερά αλώνια της σκέψεως και της αγωνίας. Στο Allegro της “Πέμπτης Συμφωνίας” όλη η επαναστατημένη οργή που τον συγκρατούσε στους ανιστόρητους αγώνες του με τη Μοίρα, ξεσπάνε στις υπέρτατες απεγνωσμένες κραυγές ενός νικημένου νικητή.

Μα το κορύφωμα του έργου του μεγάλου μουσικού ανθρωπιστού, είναι η “Ενάτη Συμφωνία”. Σ’αυτή πραγματοποιείται ολόκληρο το κοινωνιστικό όνειρο του Μπετόβεν, σ’αυτήν υπογράφεται το ιερό συμβόλαιο της αγάπης με τους πονεμένους αδελφούς του τους ανθρώπους (...)

Εκείνος που επιχειρεί την ανάλυση της Ενάτης Συμφωνίας - του γιγάντιου αυτού έργου, του οποίου η εκτέλεσις θεωρείται παντού ένα μουσικό γεγονός απέραντης σημασίας- οφείλει να υποταχθεί

ολοκληρωτικά στο αξίωμα του Βάγνερ: να δώσει πριν απ' όλα “μια ψυχική κατανόηση του έργου, αποβλέποντας αποκλειστικά και μόνο στο αίσθημα του ακροατή μακριά από κάθε κριτικό δογματισμό”. Για τον Έλληνα ακροατή, η συναισθηματική χορδή δονείται ακόμα εντονότερα στην αναπόληση της πρώτης αποκαλύψεως της Ενάτης Συμφωνίας στον κόσμο, που είναι μια μέρα ιστορική. Η 7η Μαΐου του 1824. Η Ευρώπη πάλλεται ολόκληρη και δονείται μέσα στον πυρετό της συγκινήσεως που προκάλεσε ο θάνατος του Λόρδου Μπάυρον στις 19 Απριλίου 1824 στο Μεσολλόγι. Η Ενάτη Συμφωνία έρχεται στην ώρα της. Το κυμάτισμα της σημαίας της Ελευθερίας απ' τη μικρή εκείνη γωνιά της Στερεάς Ελλάδος, ανεμίζει τη φλόγα της ιδέας στα μέτωπα των μεγάλων λαών. Αυτό ο κυμάτισμα φέρνει τη μεγάλη αύρα του ρωμαντισμού, απ' του αιωνίου κλασικού Ωραίου τη χώρα. Γίνεται θύελλα, που σαρώνει έναν ολόκληρο κόσμο στην Τέχνη.

Ο Ντελακρουά με το χρωστήρα του βαμμένο στα αίματα της αλυσσοδεμένης Ελλάδας, ο Στένταλ, ο Μπερλιόζ, ο Ουγκώ, αναφερόνουν όλη τη σύγχρονη Ευρωπαϊκή ψυχή... Ένας κόσμος καταρρέει, - ένας κόσμος γεννιέται μέσ' απ' τις φλόγες που πυργώνει ως τα ουράνια το πυροτέχνημα της ψυχής του Μεσολλογίου! Η Ενάτη Συμφωνία έρχεται στη μοιραία στιγμή. Ο Μπετόβεν ο “άνθρωπος του αιώνος”, ο αετός που ανοίγει στη Βιέννη τα παντοδύναμα φτερά του, - αφηφώντας τ' ανάλαφρα χαριτωμένα πετάγματα του Ροσσίνι, που θέλγουν την Ιταλία, το Λονδίνο και το Παρίσι,, - συγκεντρώνει, στις 7 Μαΐου στο ίδιο πρόγραμμα, τα δύο γιγάντια μουσικά δημιουργήματα των αιώνων: την “Επίσημη Λειτουργία” και την “Ενάτη Συμφωνία” (...)

Η εντύπωση που προξενεί η Ενάτη Συμφωνία είναι γιγάντια κι' αποκαλυπτική. Απ' την αρχή της εκτελέσεως, μια θύελλα ενθουσιασμού ξεσπάει και κρατεί αδιάκοπα ως το τέλος. Τα πλήθη έξαλλα φωνάζουν, χειροκροτούν, σείουν μαντήλια, πετούν καπέλλα, σηκώνουν τα χέρια στον αέρα με ουρανόστομες ζητωκραυγές. Μά ο Μπετόβεν δεν ακούει τίποτε απ' τη δοξασμένη αποθέωσι που του κάνουν τα πλήθη. Οι μουσικοί εκτελεστές δεν μπορούν να συγκρατήσουν τα δάκρυά τους. Και μια γυναίκα μεσ' απ' το Κουαρτέττο των σολίστ, η Καρολίνα Ούγκερ, Τον πέρνει από το χέρι και Τον φέρνει

ως το προσκήνιο, για να Τον κάμη να ιδή τους αλαλαγμούς του κόσμου, που δεν μπορεί ν'ακούση.

Την Ενάτη Συμφωνία ο Βάγνερ αποκαλεί “το ύψιστον Αλληλουΐα του νέου μουσικού αιώνος”. Και όμως, ύστερα από ένα και πλέον αιώνα, σαν τη θεόρατη κορυφή ενός μουσικού Σινά, που μάτι ανθρώπου δεν τολμά ν'αντικρύση μέσα στην εκθαμβωτική της ακτινοβολία (...)

Και τώρα φθάνομε στην κοσμογονική συντέλεια της δημιουργίας αυτής του Μπετόβεν- στο Allegro finale. Το φινάλε αυτό που προετοιμάζει την είσοδο των ανθρώπινων φωνών μέσα στην ορχήστρα, δεν είναι όλο εμπνευσμένο από την “Ωδή της Χαράς”. Επικαλείται ο Μπετόβεν το θριαμβευτικό αυτό τρόπαιο, το χυμένο στον φλογερόν ορείχαλκο του ποιητικού λόγου του Σίλλερ, τη στιγμή που θα φθάση στο απόγειο σημείο της πνευματικότητας στη μουσική του έμπνευσι, όταν, για την ολοκληρωτική της εκδήλωσι δεν του είναι πλέον αρκετή η ενόργανη ορχήστρα. Ετσι, η Ωδή του Σίλλερ φαίνεται εκείνη εμνευσμένη από τη Συμφωνία του Μπετόβεν. Και μέσα στη μεγαλειώδη διαγραφή των Αριστοτελικών ενοτήτων που πραγματοποιεί το Μπετοβενικό αυτό δημιούργημα- την ώρα που φαίνεται ότι καταλύει κάθε νόμο και καταρρίπτει κάθε φραγμό,- οι άνθρωποι χοροί μπαίνουν μέσα στην κοσμογονική θύελλα του συμφωνικού συνόλου, όχι μόνο σαν ένα ουράνιο τόξο υπερκόσμιας μουσικής επαγγελίας, αλλά και σαν ένα λογικό κι απαραίτητο συμπλήρωμα της συνολικής δημιουργίας του έργου. Γι'αυτό, η στιγμή αυτή μας κεραυνώνει με το μεγαλείο ενός φυσικού φαινομένου, που συμβολίζει τη συνθετική συνείδησι του κόσμου, μέσα στους δημιουργικούς σπασμούς ενός ανθρώπου - δημιουργού.

Η στιγμή που μπαίνει μέσα στη ορχήστρα ο Κορυφαίος του Χορού με την εξαγγελτική φράσι:

“Ω φίλοι! αφήστε αυτούς τους τόνους! Άς τονίσωμε άλλους πιο εύθυμους και γεμάτους χαρά” είναι η μεγάλη συγκλονιστική στιγμή που φέρνει την ιερή φρικίασι, είναι η αστραπή που προμηνά το κεραυνώμα της χαράς στον κόσμο! Ο Μπετόβεν την κρατά τώρα πια μέσα στα χέρια του αυτή τη δοξασμένη στιγμή που νίκησε τη Μοίρα! Και μέσ'απ'την τραγική του νύχτα, έκαμε ν'αναλάμψη στον κόσμο το θείο φεγγοβόλημα της χαράς. Τώρα οι απέρα-

ντες πανθειστικές κραυγές ανάβουν φλόγες ως τα ουράνια.... Και μαζί, οι χριστιανικότεροι μουσικοί κόσμοι ανυψώνουν τους θόλους τους ως τον ουρανό! Στροφές κι'αντιστροφές της μουσικής Ωδής των πανθειστικών καιρών και των αιώνων της Χριστιανωσύνης, που αδελφώνονται με τους ρυθμούς του Απείρου. Δεν είναι μόνο χορωδία από μύριες ανθρώπινες φωνές που πετούν με τα δυνατά τους φτερουγίσματα επάνω απ'την ορχήστρα, και νικούν με τη Διονυσιακή ορμή τους όλη την ενόργανη ορχήστρα. Δεν είναι μόνο Ωδή θρησκευτική και φυσιολατρική. Είναι ολόκληρη κοσμογονία.

Στην “Ωδή” του Ο Σίλλερ μας παρουσιάζει την ιδέα της Χαράς τρισυπόστατη: ενώνει στο ίδιο ακτινωτό τη χαρά της Φύσεως, την ιδέα του Θεού και την ιδέα της Ελευθερίας. Απ'την Ωδήν αυτήν ο Μπετόβεν μελοποίησε μόνο εξ στροφές, υψώνοντας από κάθε στροφή κ'ένα ολόκληρο μουσικό οικοδόμημα. Παρόμοια έργα υψώνονται επάνω απ'τον κόσμο και διαφεύγουν κάθε απόπειρα αναλύσεως. Ο Μπετόβεν είναι ο μεγάλος ψυχικός Ήρωας που βγαίνει από τα σπλάχνα της πονεμένης ανθρωπότητας και νικά τα δεσμά της Μοίρας, όπως νικά τα σύνορα της ζωής. Νικά κάθε συμβατικό μέτρο για να φθάση στο Άμετρο. Καταλύει τα όρια του ανθρώπινου “πεπερασμένου”. για να φθάση στο Απέραντο. Γι'αυτό η Ενάτη Συμφωνία ανήκει στην πολυκύμαντη ιστορία της Ανθρωπότητας στην ιστορική και την ψυχολογική κριτική των αιώνων. Γι'αυτό ο Βάγνερ τη χαρακτηρίζει ως “το ηχηρό και βαθύτατα μεταφυσικό όραμα της δημιουργίας του Σύμπαντος, τη μουσική Βίβλο ης Μεγάλης Γενέσεως”.

Δόξα στον Μεγάλο ανθρωπιστή!

Αποκλεισμένος εντελώς από κάθε εγκόσμια χαρά, απομονωμένος μέσα στην αιώνια σιωπή που τον περικύκλωνε, αγάπησε τόσο πολύ τους πονεμένους αδελφούς του, τους ανθρώπους, ώστε ηύρε μέσα του τη θεϊκή δύναμι να δημιουργήσει μέσ'απ'τη φριχτή σιωπή, τους παγκόσμιους αλαλαγμούς της χαράς, μεσ'από τα σκοτάδια το φώς, μεσ'από τα στυγνά μαρτύρια της ζωής του, τα μεθυστικά αγκαλιάσματα της αγάπης και της ευτυχίας. Κι'όλ'αυτά τα θεία δώρα, τα χάρισε με τη μουσική του στους ανθρώπους.

(“Ν.Εοτία”, 1952, σελ. 683-687)

ΥΜΝΟΣ ΣΤΗ ΧΑΡΑ

Του Φρειδερίκου Σίλλερ

Χαίρε των Ηλύσιων κόρη,
Ω Χαρά, θεϊκή φωτιά.
Προχωρούμε στο βωμό σου
μ'άγια φλόγα στην καρδιά.

Με τα μάγια σμίγεις όλους.
Λύεις της Μοίρας τα δεσμά,
Όλοι γίνονται αδέρφια,
αμ'απλώνεις τα φτερά.

Σ'όποιον χάρισεν η τύχη
φίλος φίλου να γενεί
η γλυκειά γυναικά νάβρει,
στο τραγούδι μας άς μπει.

Ναί, και μια ψυχή δική του
άν κανείς μπορεί να πεί....
Κ'όποιος σ'όλ'αυτά είναι ξένος,
κλαίοντας, άς τραβηχτεί.

Τη Χαρά απ'της φύσεως πίνει
κάθε πλάσμα την πηγή.
Τα ροδόσπαρτά της χνάρια
πέρνοννε καλοί-κακοί.

Έρωτα, κρασί μας δίνει,
φίλο αιώνια πιστό,
ήδονή και στο σκουλήκι,
Χερουβείμ μπρος στο Θεό.

Φύλοι εμπρός! ως τρέχει ο ήλιος
τη λαμπρή του τροχιά,
σαν τον ήρωα στη φωτιά,
με χαρά και σείς ορμήστε!

Ενωθήτε μυριάδες!
Σ'έν'αδελφικό φιλί!
Φύλοι! περ'απ'τ'άστρα ζεί
ένας αγαθός Πατέρας.

Γονατίζεις ανθρωπότης;
Νοιώθεις το Θεό στη γή;
στα ουράνια κατοικεί,
πάνω εκεί να Τον ζητήσεις.

(Μετάφρ. Δημ. και Ελτ. Γκίνη)

Ο πόνος και ο νους

Του Ινδού φιλόσοφου Παραμχάνσα Γιογκανάντα

Τα αλλεπάλληλα συναισθήματα που διαταράσσουν τον άνθρωπο, δεν μπορεί κανείς να ισχυρισθί ότι γίνονται αντιληπτά από την δερμάτινη επιφάνεια του σώματός του. Είναι καθαρώς εμπειρία του εγκεφάλου.

Ο άνθρωπος δεν μπορεί να ιδεί, να μυρίσει, να ακούση, να γευθεί κατ'άλλον τρόπο, παρά μόνο μέσω του εγκεφάλου. Νομίζουμε ότι γευόμεθα με τη γλώσσα, αλλά στην πραγματικότητα είναι ο νους, ο οποίος καταγράφει τη γεύση.

Ομοίως, όταν κάποιο μέρος του σώματος πληγώνεται, στην πραγματικότητα ο πόνος ευρίσκεται στον εγκέφαλο και όχι στο μέρος όπου υπάρχει η βλάβη. Ο ανθρώπινος οργανισμός έχει δύο όργανα προς καταγραφή του πόνου: Τα νεύρα και τη φαιά ουσία του εγκεφάλου. Καί μόνο όταν ο εγκέφαλος επιτρέψει επικοινωνία των δύο τούτων οργάνων, ο πόνος γίνεται αντιληπτός. Όταν, αντιθέτως ο εγκέφαλος βεβαιώνει ότι δεν υπάρχει πόνος, τότε δεν υπάρχει πόνος. Υπό την επίδραση του χλωροφορμίου ή άλλου αναισθητικού δεν υπάρχει πόνος, για τον ίδιο ακριβώς λόγο. Η αίσθηση δεν φθάνει μέχρι του μυελού. Εις τας καταλήξεις των νεύρων υπάρχουν λεπτεπίλεπτα νηματίδια, δια των οποίων κάθε αίσθηση αναμεταδίδεται. Το χλωροφόρμιο εμποδίζει την αναμετάδοση αυτή. Ο εγκέφαλος είναι το αισθητήριο όργανο του Νού, και όλοι οι ερεθισμοί εκ του σώματος ή περιβάλλοντος καταλήγουν εις αυτόν.

Ο Νούς, ταυτιζόμενος με τον εγκέφαλο, λαμβάνει και μεταφράζει κάθε ερεθισμό. Ένας Νούς ισχυροποιημένος μετά από εξάσκηση δυναμικής και θετικής σκέψεως θα είναι ολιγότερον ευπρόσβλητος από τους ερεθισμούς πάσης φύσεως.

Η αισθαντικότητα εδόθη εις τον άνθρωπο για να μπορεί να προστατεύει το σώμα του. Διαφορετικά, θα μπορούσε να κοπεί και

να μὴν το γνωρίζει. Τα ζώα, γενικώς, τα οποία δεν ἔχουν αναπτύξει αισθαντικότητα τόσο ὅσον ὁ ἄνθρωπος, ἔχουν μικρότερη πείρα ἐκ τοῦ πόνου. Διαφορετικά ἡ σκληρὴ μεταχείρησής των καὶ οἱ διάφοροι μέθοδοι ποῦ χρησιμοποιοῦνται γιὰ νὰ τὰ σκοτώνουν, θὰ ἦσαν κάτι ἀπερίγραπτα σκληρὸ κι' ἀνυπόφορο. Ὁ ἀστακὸς π.χ. βράζεται ζωντανὸς μέσα σὲ καυτό νερό!!!

Καθὼς τὰ συναισθήματα πόνου ἢ ευχαριστήσεως δημιουργοῦνται ἀπὸ τὸν Νού, ὁ πόνος τοῦ σώματος θὰ μπορούσε νὰ ἐλαττωθεῖ μετὰ ἀπὸ ἐξάσκηση καὶ ἐλέγχο τῆς δημιουργοῦ πηγῆς. Στὴν περίπτωση αὐτὴ θὰ μπορούσε ὁ ἄνθρωπος νὰ ἔχει τὴν ἐμπειρία μιᾶς αισθήσεως χωρὶς τὸ ἀπαραίτητο ἐπακόλουθο τοῦ πόνου. (Θὰ ἐλάμβανε μόνον τὴν προειδοποίηση ἢ τὸ κατευθυντικὸ μήνυμα ἐκ τοῦ Νού).

Ἡ “Μπαγκαβάδ Γκιτά” πηγαίνει ἀκόμη βαθύτερα καὶ μας λέγει:

“Υπεραισθαντικότης σὲ πόνο ἢ χαρὰ υπερισχύει καὶ υπεραυξάνει τὴν δραστικότητα τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν. Περιοριζόμενοι ὁμῶς κατόπιν ἐλέγχου, κάνει τὸν κάθε ἄνθρωπο λιγότερο σκλάβο τῶν συναισθημάτων του”.

Ἐχω ἐξασκήσει τὸ σῶμα μου καὶ τὸ Νού μου κατ'αὐτὸν τὸν τρόπο καὶ ευρέθηκα ἐλεῦθερος. Καὶ σας διαβεβαιῶ, ἡ ἐξάσκηση εἶναι ὁ μόνος δρόμος ὁ μόνος τρόπος νὰ κερδίσει κανεὶς τὴν ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΙΝ ΤΟΥ.

Ὁ Γκάντι εἶχε τὴν δυνατότητα νὰ ποστεῖ ὁποιονδήποτε ἐγχείρηση χωρὶς τὴν βοήθεια ἀναισθητικού. Ὅταν κάποτε, χρειάσθηκε νὰ κάμει ἐγχείρηση σκωληκοειδίτιδος συζητοῦσε καθ'ὅλην τὴν διάρκεια τῆς ἐγχειρίσεως με τοὺς φίλους του, χαρούμενος καὶ ξένοιαστος. Αὐτὴ καθ'ἑαυτὴ ἡ σκέψη κάνει τὸν Νού νὰ διαμαρτύρεται πρὸς ὅ,τι πρόκειται νὰ κάνει κανεὶς, διότι καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος δὲν εἶναι παρὰ σκλάβος τῆς αισθαντικότητος τοῦ σώματος. Ἀλλὰ ὁ Νούς μπορεῖ νὰ καταστεῖ δυνατός. Ὅσο περισσότερο πειθαρχεῖται, τόσο περισσότερο τίθεται ὑπὸ ἐλέγχο. Ἐνα παραχαϊδεμένο παιδί γκρινιάζει καὶ υποφέρει στο παραμικρὸ κτύπημα, ἐνῶ ἓνα σκληραγωγημένο μπορεῖ καὶ χωρὶς μορφασμὸ ἀκόμη νὰ ἀνεχθεῖ τὸν πόνο μιᾶς σοβαρῆς πληγῆς.

ΛΟΓΟΙ ΣΟΦΟΙ

Ουδέποτε θα υπερηφανευθείτε, εάν αληθινά μάθετε την επιστήμην και την αρετή.

Διονύσιος Σολωμός (Κ. Καιροφύλα, “Ο άγνωστος Σολωμός” εκδ. Στοχαστή, Αθήνα 1927, σελ. 127)

Η ψυχή του ανθρώπου γίνεται παντοδύναμη όταν συνεπαρθεί από μία μεγάλη ιδέα.

Νίκος Καζαντζάκης (“Ο καπετάν Μιχάλης”, “ εισαγωγή”)

Ο Θεός δεν δίνει εις ουδένα μέγα χάρισμα, άνευ μεγάλου πειρασμού (...) Τούτο είναι έργον της θείας σοφίας, την οποίαν δεν καταλαβαίνουν οι άνθρωποι.

Ισαάκ του Σύρου (“Ασκητικά”, ΜΣΤ)

Ανθρώπινος νους τόσο ψηλά δεν ανεβαίνει
για να εύρη τρόπους να σε υμνήσει,
ώ Ήλιε,....

Δ.Σολωμού (Κ.Καιροφύλα, “Σολωμού ανέκδοτα έργα” εκδ. “Στοχαστή”, Αθήνα 1927,σελ. 73. Από το ποίημά του στα ιταλικά “Ο Ήλιος”).

Δοκίμασέ τα όλα και κράτα μόνο το καλό.

Τζων Λοκ (1863-1930, “Ευρωπαϊκά Γράμματα” τόμος Β, σελ. 131 εκδ. Σοκολή)

Ο άνθρωπος γεννήθηκε ελεύθερος και βρίσκεται παντού αλυσοδεμένος.

Ζαν-Ζακ Ρουσσώ (Γκρί του κοινωνικού Συμβολαίου, ο.π.σελ. 243)

Το πιο καλό που έχουμε και κάνουμε στις συμφορές μας, είναι να παραμένουμε όσο γίνεται περισσότερο ήρεμοι και να μην αγανακτούμε. Δεν αξίζει από τα ανθρώπινα να του αποδίδουμε πολύ μεγάλη σημασία.

Πλάτωνα (Πολιτεία, 604B)

Η καλή εργασία και η ταπεινοφροσύνη κάμνουν τον άνθρωπο Θεόν επί της γής.

Ισαάκ Σύρου ("Ασκητικά", Λόγος ΝΣΤ)

...Λευτερώθηκα επί τέλους από την UNESCO, είμαι πάλι λεύτερος άνθρωπος και βυθίστηκα στην πνευματική εργασία, την αγνή και αφιλόκερδη(...)

Νίκος Καζαντζάκης (23/4/1948, "Ο ασυμβίβαστος "σελ. 551)

Ο ωραιότερος κόπος για τον άνθρωπο είναι το να ωφελεί με όσα μέσα έχει και μπορεί.

Σοφοκλή (Οιδ. Τύραννος, 314-315)

ΕΝΑ ΕΓΓΡΑΦΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Του αείμνηστου Ιωάννη Βασιλή

Κατωτέρω παραθέτουμε ένα άρθρο γραμμένο σαν πανηγυρικό για την 25η Μαρτίου 1943 που δημοσίευσε τότε το κυκλοφορούν παρανόμως φύλλον “ο Έλληνικός Φοίνιξ”, όργανον της Ένώσεως προς διεκδίκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η οργάνωσις εκείνη είχε συσταθεί από ομάδα Ίδεολόγων η οποία συνεχίζει αθόρυβα και συστηματικά το πολύπλευρο και κοινωνικά ωφέλιμο έργο της από του 1900 εμφανιζόμενη υπό διαφόρους μορφάς και τίτλους.

Η ομάς αυτή είναι ένα ζωντανό κύτταρο του κορμού της Ελλάδος και ακολουθεί την μοίρα της χώρας μας.

Κατά τους ειρηνικούς χρόνους οι προσπάθειες της κατατείνουν σε ηθικοπλαστικά φυσιολατρικά και ιδεολογικά έργα.

Όταν εκηρύχθη ο Ίταλοελληνικός πόλεμος έσπευσε να πλέκει και ν' αποστέλλει μάλλινα είδη για τους μαχομένους. Και όταν οι εισβολείς υποδούλωσαν την χώραν μας και μας αφήρεσαν όλα τα αγαθά για τη ζωή και οι Αθηναίοι έπεφτα μισοπεθαμένοι στους δρόμους από τις στερήσεις, την πείνα και την αποβιταμίνωση, η ομάς εκείνη ωργάνωσε την Ένωση προς διεκδίκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων”.

Άρχικώς ανέλαβε ένα αποστολικό έργο. Τα μέλη της περιέρχονταν τις συνοικίες και τις οδούς των Αθηνών και προσέφεραν τις πρώτες βοήθειες στους πάσχοντες, δίνοντας σ' αυτούς λίγο κονιάκ, σταφίδες, λάδι, ότι τονωτικό μπορούσαν για να ενισχύσουν τα ασθενικά ανθρώπινα κορμιά.

Κατόπιν όταν αντελήφθηκαν την ηθική διαφθορά, ασφαλές σύμπτωμα της ενδείας, της βίας και της κατοχής, να ξαπλώνεται σε

διάφορα κοινωνικά στρώματα, πέρασαν στην παρανομία, και εξέδωκαν την εφημερίδα "ο Έλληνικός Φοίνιξ" με τον σκοπό να κρατήσουν ψηλά το φρόνημα του λαού κηρύσσοντας τις αρχές της ελευθερίας, της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τελικώς εξέδωκαν το βιβλίο "Τα δικαιώματα του ανθρώπου και οι φυσιοκρατικές βάσεις των", το οποίον κυκλοφόρησε ευρύτατα σε όλην την χώρα.

Το βιβλίο τούτο κυκλοφόρησε επίσης στην Κύπρο προ διετίας γιατί, όπως το τονίζει ο συγγραφέας του Ι. Βασιλής, οι αρχές και τα κηρύγματά του είναι πάντοτε επίκαιρα και ικανά να αφυπνίσουν και να παροτρύνουν τους υποδουλωθέντας ανθρώπους να διεκδικήσουν τα αναφαίρετα και αναπαλλοτρίωτα δικαιώματα που έχουν από τη φύση για να ζήσουν ελεύθεροι και ν' ανατρέπουν τους θρόνους της Βίας και κάθε Τυραννίας, όσο δυνατοί και ακατάλυτοι και αν φαίνονται.

Κάθε κακό είναι εφήμερο γιατί δεν στηρίζεται σε κανένα φυσικό Νόμο.

Η Βία και η Τυραννία επικρατούν χάρις στην άγνοια των δικαιωμάτων που έχει ο άνθρωπος επί της ζωής, στην αδράνειά του και στην έλλειψη τόλμης να ζητήσει από τους ομοίους του εκείνα που αφειδώς παρέχει η Μητέρα Φύση, σε όλα τα παράγωγά της, σε όλους τους ανθρώπους χωρίς εξαίρεση.

Η γνώση των δικαιωμάτων γαλβανίζει την ψυχή και η τόλμη οπλίζει με δύναμη τον δούλο και τον κάνει ικανό για ν' ανατρέψει ασφαλώς τους σάπιους Θρόνους κάθε Βίας και κάθε Τυραννίας.

Ιδού λοιπόν το ιστορικό εκείνο άρθρο:

Ημέρα χαρωπή, ημέρα ιερή της Έλληνικής φυλής! Είσαι μια στιγμή στο κύλισμα του άπειρου χρόνου, στροφή λαμπερή του Φάρου των ιστορικών εναλλαγών που φωτίζει την πορεία του γένους μας. Δόξεις και παρακαμές - που σαν αστραπή καταυγάζεις το Έλληνικό στερέωμα και γεμίζεις τις ψυχές μας μ'ελπίδες, δύναμη και θάρρος. Είσαι ένας σταθμός, κάτω από μια δροσερή και σκιερή πηγή, που συναντά στο μακρινό δρόμο των πεπρωμένων της η πανάρχαια φυλή μας. Προς Σε θα στρέφεται πάντα ευλαβικά η σκέψη μας και η σκέψη των μελλοντικών γενεών. Νοιώθει την ανάγκη σήμερα, από κάθε άλλη επέτειο, ν'αναβαπτισθεί η ψυχή μας στα νάματα της πηγής σου, που τα ανατάραξε σαν σήμερα η ευλογία μιας θεϊκής Δύναμης που λέγεται Ελευθερία. Μπρος στη

χρονολογία αυτή θα στεκόμαστε πάντα σε προσοχή, και θα πίνουμε από το ιερό εκείνο πόμα για να γαλβανίζεται η ψυχή μας και ν'ατσαλώνεται η θέλησή μας από το υπέροχο και φωτεινό παράδειγμα των ηρώων της Επανάστασης του 21.

25 Μαρτίου 1943. Είσαι και σύ μια στιγμή της πολυτάραχης ιστορίας του τόπου μας! Όσοι τη ζούμε, δοκιμάζουμε την πίκρα σου... Την πίκρα της σκλαβιάς.... Μας φαίνεσαι όμως ατέλειωτη. Σαν νύχτα ζοφερή, αιώνια, σκοτεινή, νύχτα εφιαλτική! Μας πιέζεις σαν βραχνάς που δεν θέλει να ξεκολλήσει απ'τα στήθη μας. Μας πιέζεις και θέλεις να μας συνθλίψεις μεταχειρίζοντας την ταπείνωση, τον τρόμο, την πείνα, τα τάνκς και τ'αεροπλάνα του περιφήμου συγχρόνου πολιτισμού σου. Μά όχι! Ότι κι'άν κάνεις είσαι και συ μόνο μια στιγμή στο γύρισμα του χρόνου. Θα περάσεις, θα φύγεις. Τί λέγω; Φεύγεις, σε διώχνουμε.... Νά, το γλυκοχάραμμα της αυγής. Ξεπροβάλλει και ρίχνει πάνω μας τις πρώτες του ακτίνες. Θα ξυπνήσουμε, θα σηκωθούμε όρθιοι, θα σε πετάξουμε μακριά. Νά μας! Ξυπνήσαμε! Το βροντοφωνεί η δράση της Έθνικής μας Αντιστάσεως που γράφει εδώ και τόσους μήνες στα χωριά, στις πόλεις στα βουνά ένα υπέροχο έπος.

Το διαλαλεί η θέληση του Έλληνικού λαού, όλου του λαού κάθε κατηγορίας και κοινωνικής τάξεως που δεν θέλει να υποδουλωθεί, να υποκύψει και ανθίσταται και αντικρύζει με περιφρόνηση τους κατακτητές. Το φανερώνει η πρωτόφανη αρρενωπή επίδειξη της 5ης Μαρτίου 1943. Αυτή η υπέροχη εικόνα είναι το πρώτο απειλητικό μήνυμα για το διώξιμό σου. Είδες άνδρες, παιδιά, γυναίκες, κορίτσια, αναπήρους μέσα στα καροτσάκια συρόμενα από κοπέλλες. Πρόβαλαν κατά χιλιάδες στους δρόμους των Αθηνών άοπλοι και αψηφώντας τις σφαίρες και τις χειροβομβίδες των κατακτητών βροντοφωνούσαν: Θέλουμε να ζήσουμε ελεύθεροι, κάτω οι τύραννοι, κάτω η πολιτική επιστράτευση!

Ρίχναν τα όργανα των κατακτητών σφαίρες και χειροβομβίδες κατ'επάνω τους και το πλήθος των ηρώων, γιατί όλοι ήσαν ήρωες, προχωρούσε, τους περιφρονούσε, τους έφτυνε, τους μούντζωνε. Αψηφούσε κι'αυτόν τον θάνατο. Οι ανάπηροί μας, άλλοι χωρίς χέρια και άλλοι χωρίς πόδια αυτή την στιγμή υπενθύμιζαν τον αρχαίο φυλετικό ήρωά μας, τον Κυναίγειρο. Το σύμβολο της ζωντανείας της Φυλής μας. Για τον προσεχτικό παρατηρητή, η επίδειξη εκείνη και οι κραυγές εκείνες είναι το ξύπνημα του σκλάβου... Είναι ο τριγμός των σπαζομένων αλυσίδων.

Η αποφασιστικότητα, το θάρρος τόσων χιλιάδων αόπλων Αθηναίων, που με περιφρόνηση και υπερήφανη στάση αντικρούζαμε τους κρανοφόρους και τέλεια ωπλισμένους κατακτητές, έδειξαν στους τυράννους ότι χώρα σαν αυτή που γεννά σ'όλες τις εποχές Κυναίγειρους, δεν ανέχεται τη σκλαβιά. Εδώ μόνο ο Ήλιος και η χαρά, η Φιλοσοφία και η Ελευθερία έχουν θέση. Γιατί μόνον εδώ πραγματικά λατρεύτηκαν και θα λεαυρεύονται αιώνια σαν θεοί μας. Όχι! Το διαλαλεί η αδιάψευστη πραγματικότητα: Οι Θεοί της Ελλάδος δεν πέθαναν, γιατί το φώς και η αλήθεια δεν πεθαίνουν. Το σύννεφο σκιάζει τότε- τότε τον Ήλιο. Το ψεύδος συσκοτίζει κάποτε την αλήθεια. Η σκλαβιά εκτοπίζει την Ελευθερία. Αλλά για λίγο καιρό. Για λίγες στιγμές. Το ψέμα και η βία θα διαλυθούν σαν νέφη.

Και άλλοτε στα παλιά χρόνια οι Ρωμαίοι πέρασαν απ'εδώ. Για ν'απαθανατίσουν την δύναμή τους ανήγειραν ναό στη Θεά Ρώμη μπροστά στο ναό της Παρθένας μας. Έτσι νόμισαν πώς με λίγες πέτρες μπορεί ν'αποθεωθεί η βία και η εφήμερη ισχύς της. Και σήμερα πάλι δύο κατακτητές, με λαούς που ισχυρίζονται ότι έχουν ανώτερο πολιτισμό και θέλουν να επιβάλλουν τη νέα τάξη στον κόσμο, αλλά που, οι ίδιοι οι Λαοί έχουν υποδουλωθεί σε μια ολιγαρχία, έχουν χάσει το φρόνημά τους την πολιτική τους ανεξαρτησία και την ντροπή, μολύνουν πάλι τον χώρο του ιερού μας βράχου με τα σύμβολα της κυριαρχίας.

Αλλ'όπως σήμερα ο ναός της Θεάς της Ρώμης κείται σε συντρίμια μπρος στον Αιώνιο και ακατάλυτο ναό της Αθηνάς, έτσι αύριο τα κουρελόπανα των βεβήλων κατακτήτων θα καούν και τα κράτη που εκπροσωπεύουν θα καταντήσουν το εξουθένωμα των Εθνών. Θα τα βαρύνει στους αιώνες η αγανάκτηση, η κατάρρα της Ελληνικής ψυχής. Αμείλικτα θα τα καταδιώκει παντοτεινά η οργή της Θεάς μας. Γιατί εκεί που το αρχαίο Ελληνικό πνεύμα έστησε τον Θρόνον του Ναού και το καθηγίασε η ιδανικότερη λατρεία Αιώνων, ετόλμησαν δύο μεγαλομανείς δικτάτορες να στήσουν τις σημαίες των που έφτασαν έως εδώ με στρατιές δύο Αυτοκρατοριών οι οποίες αριθμούν 130 εκατομμύρια πληθυσμού. Και δεν αισχύνονται να λέν ότι ενήκησαν την Ελλάδα ενώ η μικρή Ελλάδα τους ρεζίλευσε στα βουνά της Αλβανίας. Βέβαια ήλθε η στιγμή που με τα πολεμικά τους μηχανήματα κατώρθωσαν να υπερισχύσουν στον πόλεμο. Κατόπιν μας αφώπλισαν για να μας ληστεύσουν και να μας καταδικάσουν στην πείνα, στους τουφεκισμούς,

στις φυλακές και στα στρατόπεδα συγκεντρώσεως.

Πα' όλα αυτά όμως δεν μπόρεσαν να υποδουλώσουν το πνεύμα μας, το φρόνημά μας. Τί αίσχος! Τί ανανδρεία! Μία ελπίς εξιλασμού υπάρχει για τους λαούς εκείνους. Όταν θα ανανήψουν και αυτοί, γιατί σήμερα είναι δούλοι, θα καλύψουν το πρόσωπό τους από ντροπή σαν θα θυμούνται την νικηφόρο εκστρατεία τους, κατά της μικρής αλλά μεγίστης σάν ιστορικό και πνευματικό σημείο Ελλάδος.

25 Μαρτίου 1821. Εφ' όσον Έλληνες θα κατοικούν αυτήν την Χώρα τα χείλη τους θα σ' ευλογούν, θα σε δοξολογούν παντοτεινά, γιατί σαν σήμερα μια στροφή της μοίρας της Φυλής μας έδειξε την αγαθή της όψη και εβοήθησε ώστε μια φούχτα γενναίων ανθρώπων αφυπνιστήκανε και διεκδικήσανε με δυσανάλογα μέσα τα ανθρώπινά τους δικαιώματα. Σαν σήμερα επαναστάτησαν κατά των τυράννων τους. Ζήτησαν να σπάσουν και έσπασαν τα δεσμά του δούλου. Νικήσανε τότε μια τρομερή πολυάριθμη και ατράνταχτη αυτοκρατορία και απέκτησαν γι' αυτούς και για μας το μεγάλο αγαθό της ζωής, την πολιτική ανεξαρτησία. Μέσα σ' αυτήν γεννιέται και τρέφεται η ελεύθερη κοινωνία των ανθρώπων, με θεσμούς και νόμους ελεύθερα θεσπισμένους από την πλειονότητα.

Αυτού του είδους κοινωνία είναι η βάση και το θεμέλιο κάθε πραγματικής προόδου και εξελίξεως που εξασφαλίζουν τον αληθινό ανθρώπινο προσορισμό και την ανθρώπινη ευδαιμονία. Αυτά όμως όλα προστατεύονται πραγματικά ασφαλώς τότε μόνο, όταν αναγνωρίζεται από όλα τα μέλη της κοινωνίας και μένει σεβαστή ή ατομική ελευθερία. Η ελευθερία του λόγου και της συνειδήσεως. Τότε μόνον υπάρχει πραγματική ελευθερία όταν τις σχέσεις μιας κοινωνίας ανθρώπων τις κανονίζει η δικαιοσύνη που παρέχει οικονομική επάρκεια και όλα τα μέσα της προόδου σε όλους.

Αυτή την ελευθερία ποθούμε και ζητάμε μεις σήμερα μέσα απ' αυτή τη φριχτή και αξέχαστη δοκιμασία. Πιστεύω ότι κι' ως το ευχηθούμε όλοι, απ' αυτή την απέραντη και ολοκληρωτική δοκιμασία που οι πόνοι της θα αφήσουν βαθειά ίχνη σ' όλους μας, οι άνθρωποι θα βγούν σοφότεροι και θα καταριώνται τα αίτια της σημερινής συμφοράς: τις δικτατορίες, την οικονομική ανέχεια, τον πόλεμο με τις συμφορές του, τέλος, τη σκλαβιά. Και θα ζητήσουν όλοι δικαιωματικά την ολοκληρωτική ελευθερία μας.

Ναί, την ελευθερία εκείνη που γενικά οι άνθρωποι δεν την νοιώθουν και δεν την νοσταλγούν παρ' όταν την χάσουν. Δεν εκτι-

μούν οι άνθρωποι της γης αρκετά το μεγάλο αυτό αγαθό της ζωής. Άν εκτιμούσαν την ελευθερία θα την λάτρευαν σαν την μεγαλύτερη θεά του κόσμου και κάθε άνθρωπος θα είχε στην καρδιά του στήσει το βωμό της. Θα την σέβοντο πραγματικά και η έμπνευσή της θα κανόνιζε τις μεταξύ τους σχέσεις. Θα ζούσαν οι ίδιοι ελεύθεροι και θ'άφηναν και τους άλλους ελευθέρους. Άν οι άνθρωποι της γής κατανοούσαν βαθιά το νόημα της θεϊκής αυτής λέξης που λέγεται Ελευθερία δεν θα ζούσαν παρά μόνον γι'αυτή. Γιατί μόνο γι'αυτή αξίζει να ζεί κανείς. Χωρίς αυτή, νάρκη, σκοτάδι και θάνατος απλώνεται, και βασιλεύει το χάος.

25η Μαρτίου 1821. Στην επέτειό σου σήμερα δεν θα ηχήσουν χαρμόσυνα οι σάλπιγγες, οι καμπάνες θα μείνουν σιγηλές. Στις εκκλησίες δεν θα ψαλούν δοξολογίες, μα μέσα στις ψυχές, όλων των Ελλήνων θα τελετουργείται η ιερώτερη μυσταγωγία. Στις στιγμές αυτές της πιο στυγνής δουλείας, τελείται η μεταμόρφωση της Ελληνικής ψυχής. Η δοκιμασία και ο πόνος γεννούν την πραγματική γνώση. Ναί, είναι αυτή μια μεγάλη αλήθεια! Ναί, δοκιμάζουμε την πίκρα της σκλαβιάς και ζητάμε τον λυτρωμό. Χάσαμε το μέγιστο αγαθό της ζωής και νοσταλγικά ποθούμε την ελευθερία. Και θα την αποκτήσουμε γιατί είναι δικαίωμά μας. Θα την ξαναπάρουμε και θα την θεμελιώσουμε πάνω στα ιερά και ασάλευτα θεμέλια των αρχών, που αντί πανηγυρικού της ημέρας, χαράξαμε στις λίγες αυτές γραμμές.

Ω! Ελευθερία! Θα σε ξαναβρούμε με τα χέρια μας, με τα δόντια μας, με την ψυχή μας και θα σε κρατήσουμε για πάντα κοντά μας. Θα σου στήσουμε στον ιερό μας βράχο τον μεγαλύτερο βωμό. Θα σε λατρεύουμε όσοι ζήσουμε και όσοι θάρθουν κατόπιν μας σαν τη μεγαλύτερη Θεά. Μόνον Σύ και η Παρθένα μας λατρευθήκανε και θα λατρεύονται παντοτεινά στον τόπο τούτο. **Άς χαράξουν οι άνθρωποι στο νού τους τα εξής: Άν θέλει ο θνητός να γίνει πραγματικά άνθρωπος, πρέπει να ποθήσει και ν'αποκτήσει τις δύο αυτές θεϊκές δυνάμεις: τη Γνώση και την Ελευθερία. Εμείς ποθούμε και τις δύο και δικαιούμεθα να ζήσουμε σαν άνθρωποι ελεύθεροι και θα γίνουμε σύντομα ελεύθεροι ΕΛΛΗΝΕΣ. Αυτό το πιστεύουμε και αυτό θα γίνει!**

ΜΗ ΤΟ ΞΥΠΝΑΤΕ!

Του Παύλου Νιρβάνα

Ένα σκυλάκι είχαν αποκοιμηθεί γλυκύτατα εις τον κόλπο της μητέρας του, η οποία είχε εγκατασταθεί κάποτε εις την γωνία της γειτονικής μου μάνδρας. Ποίος ήξευρε ύστερα από ποίον διωγμόν!

Αίφνης το είδομεν, εις την θέση αυτή του μακαριωτάτου τών ύπνων, να σαλεύει την ουρίτσα του, να κινεί, τα ποδαράκια του και να αφήνει από το στοματάκι του, υγρό ακόμη από το μητρικό γάλα, μικρά χαρούμενα γαβγίσματα.

Προφανώς το σκυλάκι ωνειρεύετο.

Αλλά τί μπορεί να ονειρεύεται ένα σκυλάκι εις τον κόλπο της μητέρας του; Ό,τι μπορεί να ονειρευθεί και ένα ανθρώπινο βρέφος. Πάνοτε ένα Παράδεισο. Τα κακά όνειρα έρχονται αργότερον, μαζί με τας φροντίδας της ζωής, δια τους ανθρώπου και δια τους σκύλους

Η δυστυχημένη του μητέρα θα εμάντευε το όνειρό του και θα εγνώριζε πόσο ήτο διαφορετικό από τη ζωή της και από τη ζωή, η οποία επερίμενε το τέκνο της. Διότι μας εκοίταζε με ικενυτικό βλέμμα, ως να μας έλεγε:

-Μή το ξυπνάτε!.. Μή το ξυπνάτε!..

Όταν μία φίλη του Μπετόβεν, η βαρώνη φορ Έρτμαν, έχασε το παιδί της, ο Μπετόβεν δεν μπόρεσε να πάει να την ιδεί. Την κάλεσε στο σπίτι του, και της είπε: “Τώρα θα τα πούμε με τη μουσική”. Κάθησε και της έπαιξε πιάνο μια ολόκληρη ώρα. Και η ίδια διηγείται, στα 1831 : “ Έτσι μου είπε ό,τι είχε να μου πει, και με παρηγόρησε”.

(Μέλπωσ Λογοθέτη, “Μπετόβεν”, Αθήνα 1919, σελ. 42)

Κυκλοφόρησε
η νέα έκδοση του κλασικού έργου
της ιδρύτριας της Θ.Ε.

Έλενα Π. Μπλαβάτσκυ

Το κλειδί
της θεοσοφίας

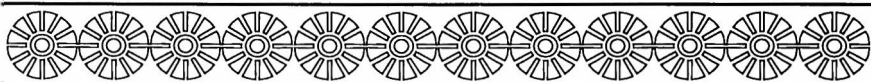
Διατίθεται στα γραφεία της Θ.Ε.

Βουκουρεστίου 25,

Τ.Τ. 106 71

Τηλ. 3620702

3610961

Μέσα στον κόσμο

Του Αριστομένη Προβελέγγιου

Μέσα στον κόσμο ήσυχος διαβαίνει.
 Όλοι τριγύρω αντονομάζονται πιστοί
 και φαίνονται στην πίστη των παραδομένοι.
 Δοξολογίες, λειτουργίες και λιβανωτοί.
 Αλλά και στις καρδιές κακία,
 υποκρισία, μοχθηρία κι αδικία.
 Έχουν στα χείλη προσευχές,
 αλλά κατάρα στις ψυχές.
 Τα πάθη των η πίστη δεν τα χαλινώνει,
 οι νόμοι της οι άγιοι δεν τα συγκρατούν.
 Μισούν, φθονούν, συκοφαντούν.
 Σκοτώνει ο νους των, μα κι η γλώσσα των σκοτώνει.

Μέσα σ' αυτόν τον κόσμο των υποκριτών,
 των παρανόμων και των ασεβών πιστών,
 εκείνος άδολος, αμόλντος περνά.
 Πίστη δεν έχει, αλλ' ούτε πάθη σκοτεινά.
 Ψεύτικη πίστη δεν του χρησιμεύει
 για να τον οδηγήσει προς την αρετή.
 Μέσ' στην καρδιά του βασιλεύει,
 λάμπει ανυπόκριτη και ζηλευτή
 ειρήνη τ' ουρανού και καλωσύνη,
 αγάπη και δικαιοσύνη.

Πίστη δεν έχει, πίστη που τηνέ σαλεύει
 και την κλονίζει κάθε δισταγμού πνοή.
 Εις τα καλά και ωραία πιστεύει,
 όσα στη φύση βλέπει, βλέπει στη ζωή.

Εμπρός στον ήλιο με λατρεία κλίνει,
 όταν λαμπρός προβάλλει απ' την ανατολή
 και τα ζωοποιά του κύματα προχύνει.
 Εμπρός στον άστρον τη φεγγοβολή
 έν άγιον αίσθημά τον ανηψώνει,
 τον κατανύγει, τον εξαϋλώνει.

Μέσ' στον υποκριτών πιστών τα πλήθη
 ειλικρινής αντός διαβαίνει
 μ' ελεύθερα από δισταγμούς τα στήθη
 και ζεί σαν δίκαιος, σαν δίκαιος πεθαίνει.

(Από τη συλλογή "Εμπρός στο άπειρον")

Γυναίκα Ιερή, βωμό τωρ' ανηψώνω σου
 και γονατίζω εμπρός σου και σου καίω
 παρθενικά λιβάνια της ψυχής.

Σωτήρη Σκίπη (Από το ποίημα του "Γυναίκα Ιερή...")

Ω πόνε, των ανθρώπων τύραννε,
 Σε τρέμουν οι δειλοί κι' οι άπιστοι μόνοι.
 Δε σε φοβούμαι, όχι ! - Ασάλευτη
 Μια πίστις ουρανία με δυναμώνει.

Γεωργίου Δροσίνη ("Φωτερά σκοτάδια",
 1903-1914, εκδ. Ι.Σιδέρης, σελ. 51)

Ο αποχωρισμός δύο πνευματικών ανθρώπων

Τί έγγραψε ο Αλέξης Μινωτής όταν πέθανε η σύντροφος της ζωής του, Κατίνα Παξινοῦ.

Δεν βολεύει σε μένα να γράψω τώρα το ελεγείο της ηθοποιού Παξινοῦ. Τούτη την ώρα ίσα-ίσα, εγώ δεν θρηνώ τον καλλιτέχνη με την ορμή της αλήθειας που κατέβαινε απ'την πηγή της ψυχής σαν χείμαρρος και συνέπαιρνε στη ροή του τ'αποκλάδια από τις χθαμαλές όχθες του θεατρικού μας επαγγέλματος. Το πολύ ανώνυμο πλήθος που την ξεπροβόδισε μαζί με τους μνημένους της τέχνης της, στο παντοτινό της ταξίδι, αναστέναξε το βουβό μοιρολόϊ για το χαμό της απ'τη σκηνή.

Ο αίνος για τη φωτεινή της παρουσία, που υψώνονταν στο προσκήνιο σαν φλόγα μέσα απ'τον κρατήρα του καλλιτεχνικού πάθους, φτιάνοντας ολόσωμες ζωντανές μορφές που ολόγουρά τους φτερούγιζαν απόκοσμα μηνύματα φερμένα από το κατάβαθο της γένεσης, πλέχτηκε σαν τα δημοτικά τραγούδια από τ'αγόρια και τις κοπέλλες που ακολούθησαν με δακρυσμένα μάτια την κηδεία της. Ο καλός πολύχρονός της αγώνας στη σκηνή, δικαιώθηκε μέσα στις καρδιές των πολλών.

Όμως εμένα με μάτωσε ο διαμελισμός, το κουτσούρεμα. Η μάχαιρα που μ'έκοψε στα δύο, ήταν η μοίρα που πήρε το καλό μέρος, κι'άφησε πίσω τ'άλλο μισό, ένα κουφάρι, στο άλγος του αποχωρισμού απ'τον εαυτό του τον ίδιο, από τον άνθρωπο- σύντροφο, τον άνθρωπο- πλήρη, τον διπλά ολοκληρωμένο.

Έσκισε μια δίδυμη ψυχή στην ολάκερη ώρα της προχωρημένης ωριμότητας, όταν πια μολογούσε στο κάθε λεπτό της ώρας το νόημα της αιωνιότητας μέσα στον καθημερινό, τον εφήμερο βίο.

Σε τί άραγε να χρησιμεύουν, στους σκοπούς της φύσης, τέτοιοι

επίγειοι βαθιοί δεσμοί; τέτοιες ενώσεις; Και τι να σημαίνει η βίαιη διάλυσή τους; Ένα τραγικό μυστήριο είναι η ερημιά που ακολουθεί κι'ανεξιχνίαστη η σκοπιμότητα της οδύνης που αυξάνει και πάει.

Η λύπη μου εμένα η δακέθυμη είναι για την Κατίνα, την καθημερινή, την απλή γυναίκα, με την άγια όψη. Γι'αυτήν που είχε πεί ο Ευγένιος Ο'Νήλ πώς: "είναι τόσο σπάνιο στο καιρό μας ν'ανταμώσει κανείς στο Θέατρο μια τόσο εκλεκτή και απλή γυναίκα και συνάμα μια τόσο σπουδαία καλλιτέχνιδα".

Στα πολλά μας χρόνια, κάθε μικρή στιγμή, κάθε μικρολεπτομέρεια, κάθε κοινότοπη ασημαντότητα, στα της ζωής και της εργασίας, έπαιρνε από κείνην εύρος, ένταση, λαχτάρα και γίνονταν αυτόματα γοργό γεφύρι προς τα θεμελιακά και τα ουσιώδη. Έτσι αβίαστα, απροσπάθιστα, το ίδιο όπως και στα μεγάλα μας θέματα του Θεάτρου.

Το κίνημα που ψιλοδοούλε ολοχρονίς ανάμεσα σε πρόβες και διαλείμματα ή στην ξεγνοισιά του σπιτιού, δεν ήταν της υπομονής ή της ραστώνης παρά της περισυλλογής. Ήταν άσκηση στο αίσθημα που διαφέντευε την καρδιά της, κάθε φορά ανάλογα με τη διάθεση που της γεννούσε ο χαρακτήρας που υποδύονταν στη σκηνή ή η τρυφερότητα για πρόσωπα αγαπημένα.

Κεντούσε με πιτηδεισύνη και γρηγοράδα τα λαϊκά πουλιά και τα λουλούδια του Λόρκα, να τα τελειώσει πριν κατέβη "Ο Ματωμένος Γάμος" μήν και χάσει την γνήσια τέρψη του αυθεντικού τρόπου της βελονιάς μιας αγρότισσας της Ανδαλουσίας - της Μάνας. Έπλεκε το μάλλινο του εγγονού με μετρήματα προσχετικά που δεν ήταν παρά χάδια κι'αγκαλιάσματα. Τίποτα το πρακτικό. Μαγείρευε και δεν ήταν ο σκοπός το φαί, μα η τέχνη της μαγειρικής, το κέφι της δεξιοτεχνίας, η ανιδιοτέλεια του κόπου, η χαρά του περιτού, η απασχόληση με τα πράγματα, τα αντικείμενα, τα χειροπιαστά, τα αισθητά. Η μουσική ανάπνεε μέσα της βαθειά και σίγουρα σε ένα σπλάχνο ολοζώντανο.

Με την Έβδομη του Μπετόβεν πέρασε τις τελευταίες της μέρες ακολουθώντας τις τόσο γνωστές σ'αυτήν μεταλλαγές από θέμα σε θέμα με μυριάδες μικρές σωματικές δονήσεις. Κυλούσε μέσα της ο ρυθμός σαν αποκάλυψη, η μελωδία την βάθαινε σαν στοχα-

σμός. Και μια φορά σε μιά στιγμή λαμπρής διαύγειας μου λέει: “Είπες τον Σαίξπηρ μαθητή του Θεού, έ; - Ετούτον εδώ, τον Μπετόβεν, εγώ τον λέω δάσκαλο του Θεού”. Τόσο ήταν δεμένη η ψυχή της με τον ήχο.

Η αμεσότητα ήταν το κύριο συστατικό της ιδιοσυγκρασίας της. Τίποτα το θεωρητικό. Ήταν πάντα παντού ολόκληρη, ένα υλοποιημένο πνεύμα στην τελειότητα. Μια αληθινή μορφή γεμάτη, απόλυτα πραγματοποιημένη από στέρεα ψυχωμένα στοιχεία δύναμης, ευαισθησίας και ρυθμικού κάλλους.

Η Κατίνα! Σαραντά τόσα χρόνια μαζί από το σπίτι στο θέατρο, από το θέατρο στο σπίτι, πάνω από σαράντα χρόνια, τί λέω; και ποτέ δεν είπα πώς την ήξερα ολότελα.

Ανανεώνονταν με τέτοια ραγδαιότητα από ώρα σε ώρα, που δεν πρόφταινες να προσδιορίσεις τις πηγές απ’όπου ανάβλυζε η τόση νεότητα. Λέω και πιστεύω, από την αθωότητα, την αθωότητα τη σύμφυτη με τη δημιουργική ιδιοφυΐα- που ίσχυε όχι μόνο στην τέχνη μα και στη ζωή που ήταν του χεριού της και την έκανε ό,τι ήθελε: απλή, ακατάσταση, απρόοπτη, εξαντλητική στη διαρκή της ένταση, στην παιδική της τρυφερότητα και αραιά και που στη στοχαστική της ηρεμία, λες και μάζεψε τότε δυνάμεις για να ξαναρχίσει τον πετροπόλεμο.

Έτσι μου λεν ήταν μικρή κι’έτσι έμεινε ως το τέλος: αθώα, με ψυχή πανέξυπνη, πάμπλουτη σε φαντασία, μαχητική, σκορποχέρα, μεγαλοφυής στην τέχνη της εσωτερικής μεταμόρφωσης, μεγάλη ηθοποιός, μα πιο πολύ απ’όλα αθώα σαν τους γεννημένους ποιητές, *poeta nascitur non fit*, που λέγαν οι Λατίνοι- ένα ωδικό πουλί γεμάτο ήχους, βαθειά νοήματα, πολλή καλοσύνη και τόση, τόση αγάπη.

Γι’αυτήν τόσα λίγα μπορώ να ψελλίσω τώρα, όχι σαν από χρέος, μα από μια ανυπόμονη, αυθόρμητη, απελπισμένη κίνηση να την πλησιάσω, έτσι καθώς φεύγει. Έτσι που πετά άνωθέ μας, έτσι όπως καθώς φεύγει. Έτσι που πετά άνωθέ μας, έτσι όπως μου το έφερε στη μνήμη νεαρός θαυμαστής της στο συλλυπητήριό του γράμμα παραθέτοντας από τον Ίωνα, του Πλάτωνα, το : “ποιητής έστι και πτηνόν και ιερόν και ού πρότερον οίος τε ποιείν πριν άν ένθεός τε γέννηται και έκφρων”.

(“Νέα Εστία”, τόμος ΣΓ, 1973, σελ. 353-354)

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΠΕΡΑΣΜΕΝΩΝ ΥΠΑΡΞΕΩΝ

Τί δημοσίευσε προ 76 ετών ένα λογοτεχνικό περιοδικό.

Στην Αγγλία, προ ολίγων χρόνων μία νέα 15 χρόνων είχε πάει μαζί με τον πατέρα της να ιδεί μια παλιά εκκλησία του 14ου αιώνα, στο χωριό Αναρουϊκσάϊρ.

Σ' αυτό το χωριό πήγαινε για πρώτη της φορά. Σαν μυστική όμως μέσα κι άρχισε να περιεργάζεται το εσωτερικό της εκκλησίας, σταμάτησε για μια στιγμή, κοίταζε γύρω της, και φώναξε:

-Εδώ σ' αυτή την εκκλησία έχω ξανάρθει...

Ο πατέρας της τότε παραξενεύτηκε και της είπε ότι αυτό ήταν αδύνατο γιατί πρώτη φορά που επήγαινε σ' αυτήν την εκκλησία. Η κόρη του όμως επέμενε και για να επιβεβαιώσει αυτά που είπε, επρόσθεσε:

- Μπαμπά σ' αυτή την εκκλησία ερχόμουνα κάθε Κυριακή απ' αυτό εκεί το μέρος, πούταν πρώτα μια πόρτα.

Κι' έδειξε με το χέρι της προς τ' αριστερό μέρος την φανταστική είσοδο της εκκλησίας.

Όταν ύστερα βγήκαν έξω και κάνανε το γύρο του παλιού αυτού κτιρίου βρεθήκανε εξαφνα στο μέρος ακριβώς από το οποίο προηγουμένως η κόρη ισχυριζότανε ότι έμπαινε στην εκκλησία. Ο πατέρας της πράγματι παρατήρησε μία πόρτα εκεί κοντά η οποία όμως έμεινε αχρησιμοποίητη, γιατί ήταν σε κατάσταση τρισαθλίας απ' το πέρασμα του χρόνου. Εννοείται, ότι απ' το εσωτερικό μέρος της εκκλησίας δεν διακρινότανε καθόλου.

Ένας Άγγλος στρατιώτης όταν πήγε να υπηρετήσει στην Αίγυπτο έμαθε την Αραβική γλώσσα μέσα σε πέντε βδομάδες και την μιλούσε τόσο καλά όπως θα την μιλούσε κι ένας ιθαγενής. Ο Μόζαρτ συνέθεσε τα μουσικά του κομμάτια σε ηλικία πέντε χρονών. Ο Ιερεμίας Μπενδάμ διάβαζε Γαλλικά βιβλία σε ηλικία επτά χρόνων, ενώ στο σχολείο που πήγαινε δεν παρακολούθησε παρά μόνο τρεις φορές το μάθημα της Γαλλικής.

Ένας πάλι Γάλλος συνταγματάρχης διηγότανε στους φίλους του μ'όλες τις λεπτομέρειες τη σκηνή της συλλήψεώς του κατά την Γαλλική Επανάσταση. Φαίνεται πώς ο στρατιωτικός αυτός ήταν θύμα της γκιλοτίνας. Και πράγματι ό,τι είπε αποδείχθηκε αληθινό.

Ένας Άγγλος, ονόματι Φράνκ Ουάιτ, είχε πάει στη Νέα Υόρκη το έτος 1914. Όποιος ξέρει την παλιά πόλη της Νέας Υόρκης με τους στενούς δρόμους και τα παλιά της σπίτια, σαν αντικρίσει τη σημερινή της αλλαγή θα δυσκολευτεί να την γνωρίσει. Όταν όμως, ο Φράνκ Ουάιτ έφτασε στο κέντρο της πόλεως κοντά στο Μίνστερ, φώναξε απότομα: “Αυτούς εδώ τους δρόμους τους ξέρω, αν και είναι η πρώτη φορά πουρχομαι στη Νέα Υόρκη!”

Σε μια εργατική πόλη της Αγγλίας, ένας νέος εργάτης βγαίνοντας απ'το θέατρο μετά την παράσταση, παρατήρησε πώς συμβάδιζε με κάποιον άγνωστό του που δεν τον είχε ιδεί άλλη φορά. Έξαφνα όμως η “ληθαργούσα σκέψη” της προ δύο χιλιάδων χρόνων ανάμνησης που, ξύπνησε και γυρίζοντας προς τον άγνωστό του κύριο που βρισκότανε πλάι του, τούπε:

- Νομίζω ότι κάποτε σας σκότωσα!

- Μάλιστα! απάντησε ο άλλος στρέφοντας προς αυτόν το περίεργο βλέμμα του. Κι'αν δεν απατώμαι, εγώ βρισκόμουνα μέσα σε μιά άμαξα στη Ρώμη τη στιγμή που μου επιτεθήκατε!

Ο εργατικός άνθρωπος κούνησε καταφατικά το κεφάλι του, κι οι δύο τότε θυμηθήκανε το περιστατικό αυτό μ'όλες του τις λεπτομέρειες.

Ο ηθοποιός Αλφρέδος Ρήρς κάνοντας τον περίπατό του στην Στράντ του Λονδίνου, είδε έξαφνα μια γυναίκα που το πρόσωπό της του ξανάφερε στη μνήμη μια αόριστη και μακρινή ανάμνηση.

Την πλησίασε με πεποίθηση και τείνοντας σ'αυτήν το χέρι, της είπε:

- Βαελίσσα!

Αυτή σ'άκουσμα αυτού του ονόματος ξαφνιασθηκε και τον κύταξε. Φάνηκε πώς συλλογιζότανε κάτι. Και πράγματι, η γυναίκα αυτή τον γνώριζε, μα δεν μπορούσε να θυμηθεί πού και πώς είχε κάνει τη γνωριμία του. Ύστερα αυτό το παράξενο όνομα “Βαελίσσα” της βούιζε ακόμη σ'αυτιά.

Ο ηθοποιός τότε της είπε ότι είχανε γνωριστεί κι'ότι είχαν ερωτευθεί και παντρευτεί στη νήσο Χίο προ 2000 χρόνων.

(“Μπουκέτο”, 3/10/1926)

Οι εχθροί μας

Εκείνοι που μας εχθρεύονται

Πολλές φορές παρουσιάζουμε ένα πνευματικό θέμα, το οποίο έχει ειπωθεί όχι μόνο από ένα πρόσωπο, αλλά και από δύο ή και από τρία. Τα πρόσωπα αυτά συμβαίνει να εξήσαν σε διαφορετικές εποχές, ή να μην είχαν επικοινωνία μεταξύ τους. Είπαν όμως τα ίδια πράγματα.

Όταν προ ετών βρισκόμουν στο εξοχικό λιτό σπιτάκι, στην Κάντια Αργολίδας, του αείμνηστου σοφού Καθηγητή και Ακαδημαϊκού Γεώργιου Βλάχου, που είχε ασχοληθεί με τη σοφία της αρχαίας Κίνας, μου είπε κάποια στιγμή:

- Πώς γίνεται ο Κομφούκιος και ο Σωκράτης, που ζήσανε τη ίδια εποχή και δεν είχανε μεταξύ τους τα μέσα επικοινωνίας, να πούνε ακριβώς τα ίδια πράγματα;

Θυμάμαι τη συγκίνησή του και τη συγκατάβασή του, όταν του απάντησα:

- Γιατί την αλήθεια την πήρανε από πάνω (και του έδειξα τον ουρανό).

Το ίδιο συμβαίνει και με το σημερινό μας θέμα. ● φιλόσοφος Αϊβανχώφ, ο συγγραφέας και διανοητής Ν. Καζαντζάκης και ο διορατικός μοναχός Παΐσιος δεν εγνωρίζοντο προφανώς. Είπαν όμως ακριβώς τα ίδια λόγια για το θέμα που αναφερόνμε.

Χ.Μ.

Όμρααμ Αϊβανχώφ

Εμένα οι δύσκολες καταστάσεις της ζωής με βοήθησαν πάρα πολύ να σκεφτώ. Αν δεν είχα βρεθεί πάρα πολύ νωρίς σ'αυτές τις καταστάσεις που φαινομενικά ήταν οι πιο αξιοθρήνητες και δυστυχισμένες, ούτε θα είχα ανακαλύψει, ούτε θα είχα κάνει τίποτα. Γι'αυτό ευλογώ τον Ουρανό για τις στερήσεις, τις δυσκολίες και τις δυστυχίες που μου έστειλε. Ναι, ευλογώ τον Ουρανό.

Όταν φτάνουμε στο σημείο να καταλάβουμε, βλέπουμε την καλή πλευρά. Σας το λέγω και σε σας, για να μην χάσετε το θάρρος σας τη στιγμή που θα πρέπει να ξεπεράσετε δυσκολίες, αλλά

αντίθετα ν'ανακαλύψετε την καλή πλευρά και να μάθετε, σαν κι εμένα, να ευχαριστείτε καθημερινά τον Ουρανό που υποστήκατε αυτή τη δυστυχία ή που περάσατε αυτή τη δοκιμασία. Πριν να επαναστατήσετε, σκεφθείτε, διαλογιστείτε και θα κάνετε αποκαλύψεις για τη χρησιμότητα των δοκιμασιών, όπως το κάνω κι εγώ.

Υπάρχουν πολλές αρετές που δεν αναπτύσσονται όταν δεν περνάμε ορισμένες δοκιμασίες. **Θα σας πω, μάλιστα, ότι οι εχθροί μας είναι καμουφλαρισμένοι φίλοι μας**, επειδή μας υποχρεώνουν να καταβάλλουμε προσπάθειες, και είναι αυτές οι προσπάθειες εκείνες που μας ελευθερώνουν. Γι'αυτό πρέπει να τους αγαπάμε. Ο Ιησούς είπε: "Ν'αγαπάτε τους εχθρούς σας". Αυτό μάλιστα, είναι αξιέπαινο. Το ν'αγαπάει κάποιος τους φίλους του είναι εύκολο, όλοι μπορούν να κάνουν. Το ν'αγαπάει όμως τους εχθρούς του είναι πολύ δύσκολο. Μπορούμε να τους αγαπήσουμε μόνο άμα ανακαλύψουμε ότι είναι μεταμφιεσμένοι φίλοι, χάρη στους οποίους κάνουμε μεγάλες προόδους στο δρόμο της αυτοκυριαρχίας και της ελευθέρωσης.

Βλέπετε, λοιπόν, πόσο ωραία είναι η ζωή! Όταν ξέρουμε ότι μπορούμε ν'αγαπάμε ακόμα και τους εχθρούς μας και ότι πίσω από τις πιο δυστυχισμένες περιστάσεις κρύβονται οι μεγαλύτερες ευλογίες, πώς να μην χαιρόμαστε;

(*Νίκη του πνεύματος : η ελευθερία, σελ. 116-117*)

Νίκος Καζαντζάκης:

Τη "Φιλοσοφία" την είχα όλη μέρα μπροστά μου: να είσαι καλός, να μη φθονείς κανένα, να αρκείσαι στ'απαραίτητα(...) Να συχωράς αυτούς που σε αδικούν και που σε αναγκάζουν, χωρίς να το ξέρουν, να επιστρατεύεις τις αρετές σου....

(*Ελένη Καζαντζάκη, "Νίκος Καζαντζάκης Ο ασυμβίβαστος", σελ 356*)

Γέροντας Παΐσιος

Μεγαλύτερη ευγνωμοσύνη θα πρέπει να χρεωστάμε σ'αυτούς που μας ταπεινώνουν και μας αδικούν και μας ποτίζουν φαρμάκια, παρά σ'εκείνους που μας τρέφουν με εκτίμηση και με γλυκά λόγια... διότι τα φαρμάκια είναι τα καλύτερα φάρμακα της ψυχής μας.

Μην εξετάζουμε εάν δικαίως ή αδικώς μας πίκραναν... αλλά το πνευματικό κέρδος... που μας αφήνει η κάθε δοκιμασία και να δοξάζουμε τον Θεό για όλα, και τους ανθρώπους να ευγνωμονούμε που μας αδίκησαν. Τα χτυπήματα είναι απαραίτητα για τη σωτηρία της ψυχής μας, γιατί αυτά λαμπικάρουν την ψυχή.

(*Γέροντος Παΐσιου ("Επιστολές" σελ. 39)*)

ΟΙ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ

Της Άννης Τριανταφυλλίδου, Προέδρου του Λυκείου Ελληνίδων.

*Διάλεξη στο Παγκόσμιο Συνέδριο των Πυθαγορείων Οργανώσεων,
που έγινε στη Αθήνα από 15 μέχρι 22/8/1955)*

Με ευλαβή την στάσιν, ατενίζουσαι νοερώς την μεγάλην του Φιλοσόφου των αιώνων Μορφήν, προσερχόμεθα και αι Ελληνίδες, κατά την επίσημον αυτήν στιγμήν της παγκοσμίου αποθεώσεώς του, όπως καύσωμεν και ημείς, τον ευωδέστερον λιβανωτόν των ψυχών μας εις την μνήμην του βαθυτέρου ίσως των Φιλοσόφων, τους οποίους αντίκρισεν ο πνευματικός κόσμος μέχρι της σήμερον.

Γεννηθείς ο καταπληκτικός αυτός Μύστης και Αναμορφωτής συγχρόνως εις την Σάμον, έδρασεν εις τον Κρότωνα της Ιταλίας, (Μεγάλης Ελλάδος τότε), ιδρυτής γενόμενος εκεί της περιφήμου Σχολής, της οποίας το πρώτον και μέγιστον των δογμάτων, μεταξύ των μαθητών του ήτο το περιώνυμον **“Αυτός έφα”**. Τελεταί απόκρυφοι και μυστηριώδεις, έχουσαι, όμως, όλαι αυτάι, το λόγον των, εκάλυπτον την διδασκαλίαν και την εις τους διαφόρους βαθμούς μύσιν.

Η Σχολή ήτο κλειστή δια τους βεβήλους, αι δε αποκτώμεναι γνώσεις αποκλειστικόν κτήμα των Μυστών, “χωρίς όμως το δικαίωμα να γράφουν αυτοί, ή να μεταδώσουν, έστω και προφορικώς, τα διδασκόμενα”.

Γενικώς θεωρείται ο θεμελιωτής της Μαθηματικής Επιστήμης και “ο θεοποιησας”, κατά τινα τρόπον, τους αριθμούς. Ούτοι, κατά Πυθαγόραν, διέπουνι τας κινήσεις των άστρων, κανονίζουν τους μουσικούς ήχους, και είναι η βάση του Παντός. Αλλά περί αυτών όλων κορυφαί επιστημονικάί ήδη δια μακρών εμπεριστατω-

μένως απησχολήθησαν. Ημάς τας γυναίκας ενδιαφέρει, κυρίως ότι εις την περιώνυμον Σχολήν του, εις τον αυστηρότατον εκείνον “Πυθαγόρειον Δεσμόν”, ο Μέγας Σοφός εσκέφθη , **πρώτος αυτός**, να περιλάβη, και **Γυναίκας**, αι οποίαι αντιληφθείσαι πράγματι **εις το ακέραιον** το ύψος των ιδεών του, ετίμησαν του Μεγάλου Διδασκάλου το όνομα, εκάστη με το ωραίον είδος της επιδόσεώς της, και απετέλεσαν, και θα αποτελούν δια παντός, μίαν από τας μεγαλυτέρας δόξας του γυναικείου φύλου ανά τους αιώνας.

Μακρά θα ήτο η ειδική και λεπτομερής απασχόλησις με μία εκάστην εκ των θαυμασιών αυτών , πράγματι, Γυναικών. **Το “πη παρέβην; τι δέρεξα; και τί μοι ών δεον ουκ ετελέσθη”**, από τα χρυσά ονομασθέντα έπη του Πυθαγόρου, (Τι κακό έκανα; Τι καλό έκανα; τί καθήκον είχα να κάνω και δεν το εξεπλήρωσα;), υπήρξε το ιδιαίτερον πρόγραμμα της καθημερινής των ζωής, η οποία ήταν υπόδειγμα και πρότυπον ανά τους αιώνας δια κάθε γνησίαν γυναικείαν φύσιν. Πράγματι: ηΘεανώ, η Φίντυς, η Περικτυόνη, η Δαμώ, η Αριγνώτη, και άλλαι ακόμη υψηλαί γυναικεία φύσεις, θα μείνουν τα αιώνια πρότυπα του είδους των, του τί ημπορεί δηλαδή να επιτελέση δια τον οίκον της, και την κοινωνίαν επομένως μια γυναίκα πραγματικώς εμποτισμένη από την φιλοσοφία, μορφωμένη δηλ. πραγματικώς.

Με ποίαν αρμονίαν αι μεγάλαι πράγματι αυταί γυναίκες γνωρίζουν και συνδυάζουν τας υψηλοτέρας φιλοσοφικάς θεωρίας με τα καθήκοντα και τα μάλλον ταπεινά ακόμη, της καθημερινής πρακτικής ζωής! Πώς η σοφή διαίσθησίς των τας οδηγεί εις το να εύρουν τον καταλληλότερον τρόπον της ανατροφής των τέκνων των, και , προ πάντων, να τον εφαρμόσουν (...)

Η ίδια φωνή, την οποίαν ακούομεν να υψώνεται, δια να εξαγγείλῃ, με ευγλωττία, αξίαν του Πλάτωνος, ότι ο άνθρωπος εγεννήθη, δια να γνωρίση τον λόγον, την αιτίαν παντός, ό,τι υπάρχει, η ίδια αυτή φωνή διδάσκει την γυναίκα πώς θα γεννηθή εν αυτή, δια της αρετής, και, εν τη συζυγική ζωή της δια του ωραίου είδους της αγάπης, η αρμονία, την οποίαν τόσον η σοφή Περικτυόνη, προ πάντων , αλλά και αι μεγάλαι συνάδελφοί της εθαύμαζον εις το Σύμπαν, ακροώμεναι των υψηλών διδαγμάτων του μεγάλου Διδασκάλου των αιώνων. Εκ των συγγραφών, αι οποίαι αποδίδονται εις αυτάς, και εκ των επιστολών των, το βλέπομεν καθαρά:

Όλην των την φιλοσοφική μόρφωσιν χρησιμοποιοῦν ἐκ πεποιθήσεως πλέον, εἰς το πῶς αὐταὶ αἱ ἰδίαι νὰ γίνουν καλύτεραι, πῶς καλυτέρας νὰ καταστήσουν τας ομοφύλους των.

Χάρμα ψυχῆς ἡ ἀνάγνωσις των ἐπιστολῶν των δια τον ἀντιλαμβανομένων την ἱερότητα του **Οικογενειακού Θεσμοῦ** καὶ της κοινωνίας την ἀνύψωσιν, καθὼς καὶ των ἀνθρωπιστικῶν των αἰσθημάτων το ὕψος καὶ την ωραιότητα. Ἀλλὰ καὶ ἀληθινὴ πνευματικὴ ἀπόλαυσις ἡ ἀνάγνωσις των ἀποσπασμάτων των σοφῶν συγγραφῶν των : Με την ἰδίαν παραστατικότητα, με την ἰδίαν ευγλωττίαν καὶ ἐξαρσιν, με την ὁποίαν παρουσιάζουν τας λαμπρότητας του ἀνωτέρου ἠθικοῦ κόσμου μερικαὶ ἀπὸ αὐτάς, ὅπως ἡ θαυμαστή, ἡ ἀφθαστος Περικτυόνη, με την ἰδίαν ευγλωττία, με το αὐτὸν ωραῖον ἐνθουσιασμόν, εἰσέρχονται εἰς το ἄδυτον της οἰκογενείας, δια νὰ ἀνεύρουν καὶ ἐκεῖ την ωραιότητα καὶ την ἀρμονία, καὶ νὰ ἀποδείξουν, ἐκάστη με το ἰδιάζον εἰς αὐτὴν ὕψος, **τὴν ἐξ αὐτῶν των Θεῶν πρέλευσιν** του μεγάλου καὶ σεβαστοῦ θεσμοῦ της οἰκογενείας, του πρωταρχικοῦ αὐτοῦ κυττάρου της κοινωνίας!

Καὶ προκαλεῖ, πράγματι, τον θαυμασμόν **το εἶδος αὐτὸ κυρίως** της φιλοσοφίας των. Πρὸς τα πλήρη λογικῆς δυνάμεως ἐπιχειρήματα της **Θεανούς** καὶ την συγκρατημένην τρυφερότητά της δια παν ὅτι ἀφορὰ τον ἰδιαιτέρον κόσμον, (εἰς τον ὁποῖον μία γυναίκα κινεῖται), ἀμιλλᾶται ἡ ἐξαιρετικὴ παραστατικότης καὶ ἡ ωραία διδακτικὴ φύσις της **Φίντυος**. Ἐνῶ ἡ Περικτυόνη, με τας υψηλὰς θεωρίας της καὶ με την λαμπρότητα του ὕψους της, μας παρουσιάζει ἐξαιρετικῶς ἀνάγλυφον ὅλον το ἠθικόν καὶ πνευματικὸν μεγαλεῖον μίας γυναικὸς διανοουμένης της ἐποχῆς ἐκείνης.

Ἀπὸ τον βίον των γυναικῶν αὐτῶν καὶ ἀπὸ τα θαυμάσια ἀποσπάσματα, τα ὁποῖα διεσώθησαν, ἐλάχιστα μόνον θὰ ἀναφέρω σήμερον, ἂν καὶ πολὺ περισσότερον θὰ ἔπρεπε νὰ ἀπασχολήσῃ τας ἀπογόνους ἡ υψηλὴ, πράγματι, πνευματικὴ διαθήκη, την ὁποίαν πρόγονοι, τόσοσιν δια την ἐποχὴν των προηγμένα, κατέλιπον εἰς αὐτάς. Καὶ ἰδοὺ πρώτη ἡ **Θεανώ**: σύζυγος του μεγάλου φιλοσόφου, του ὁποῖου με τόσοσιν ἐνθουσιασμόν ἠκολούθησε την Σχολήν, νεωτάτη ἀκόμη, ἠγαπήθη ὅσον της ἤξιζε, πράγματι, ἀπὸ τον σοφὸν σύντροφον της ζωῆς της ἀργότερα, ὅπως μας λέγει ὁ Ἀθηναῖος εἰς τους “Δειπνοσοφιστάς” του.

Μετά τον θάνατόν του, ἀνέλαβε ἡ ἰδίᾳ την διεύθυνσιν της πε-

ριφήμου φιλοσοφικής Σχολής, βοηθούμενη από τους δύο υιούς της, εκτός εάν πρόκειται περί δευτέρας μεγάλης Πυθαγορείας με το αυτό όνομα, όπως παραδέχεται και ο Σουΐδας αποδίδων εις την δευτέραν αυτήν Θεανώ τας συγγραφάς περί αρετής, εκκλησιέων προς τα γυναίκας, του βίου του Πυθαγόρου, καθώς και αποφθέγματα φιλοσοφικά, σχόλια και ποιήματα. Αλλ'ας έλθωμεν, χωρίς μακρηγορίας, εις αυτάς ταύτας τα επιστολάς της συζύγου του φιλοσόφου: απευθύνονται αύται προς διαφόρους φίλας της. Εις την μίαν ομιλεί περί ανατροφής των παιδιών, εις την άλλην περί της διευθύνσεως του υπηρετικού προσωπικού του σπιτιού και της προς αυτό συμπεριφοράς της οικοδεσποίνης. Άλλην επιστολήν γράφει, δια να καταστείλη την ανόητον ζηλοτυπίαν φίλης, η οποία πάσχει βλέπουσα τον σύζυγον να περιποιήται γυναίκας άλλας, και άλλην διά να συστήση την σωφροσύνην εις φίλην ολίγον επιπόλαιον.

Είναι εις άκρον ενδιαφέρουσαι όλαι αυταί αι επιστολαί. Νομίζει κανείς, ότι εγράφησαν σήμερα. Προς την Κλεαρέτην π.χ. γράφει, μεταξύ άλλων : “ Η σπουδή σου να μάθης το στόλισμα, που ταιριάζει εις την γυναίκα, μου δίδει την ελπίδα, ότι επιθυμείς να γηράσης ενάρετος. Λοιπόν: ο μόνος πραγματικός στολισμός μιας γυναίκος είναι τα ήθη της και όχι η περιβολή της. Και παρακάτω : “η συνετή και αρμονική διοίκησις του οίκου είναι η ευγενεστέρα εκδήλωσις του ωραίου δια μίαν ανεπτυγμένη και δια μίαν ανεπτυγμένην και ισόρροπον γυναίκα, ο δε ψυχικός πλούτος και η ηθική ωραιότης είναι η σημαντικωτέρα και η ωραιότερα προίκα μιας τοιαύτης γυναικός”.

Προς άλλην φίλην, την Ευρυδίκην, γράφει, μεταξύ άλλων: “Τώρα, που η φυσική σου ωραιότης επέρασε με το βασίλευμα των ανοιξιάτικων ημερών σου, ιδού ότι σε πλησιάζει **η κοσμία ευγένεια των ρυτίδων**. Αλλά σύ προσπαθείς να παραποιήσης την αλήθειαν και εν τούτοις πρέπει να μάθης να υποκύπτεις εις τους νόμους του χρόνου, γρηούλα της αύριον”. Προς την Ευβούλην, προκειμένου περί ανατροφής τέκνων, μεταξύ και άλλων πρακτικωτάτων παιδαγωγικών οδηγιών, συμβουλεύει την μητέρα να κάμη, ώστε τα παιδιά της να μη πτοούνται από την τυχόν περιφρόνησιν των συντρόφων των, ή εκ των δήθεν ανωτέρων των ακόμη. Έτσι, της λέγει, “θα καταστή με το καιρόν, ανωτέρα η ψυχή των διότι

έχοντα την αυτοπεποίθησιν, είναι φυσικόν να διευθύνουν τας προσπαθείας των προς πράγματα υψηλότερα πάντοτε, τα οποία και θα τα οδηγήσουν προς απόκτησιν πραγματικής αρετής”.

Την Νικοστράτην συμβουλεύει, πώς θα κρατήση την αγάπην και εκτίμησιν του συζύγου της, ο οποίος δεν της είναι και τόν πινστός. “Η αρετή”, της λέγει, “έν τω γάμω δεν έγκειται εις το να κατασκοπεύη τον σύζυγον η σύζυγος, όταν πεισθή ότι αυτός την παραμελεί χάριν άλλης, αλλ’έγκειται εις την συγκατάβασιν. Μή εξοδεύησαι, (εξακολουθεί) εις το να αμιλλάσαι προς μίαν εταιραν. Την ενεργητικότητά του εξόδευε μάλλον εις το να αμιλλάσαι προς τας εναρέτους. **Οι καλοί τρόποι**, άλλως τε, και τα ήθη τα καλά μάς οδηγούν εις το να είμεθα ευμενείς και προς τους εχθρούς μας ακόμη”. Και περαιτέρω: “Διά να κατορθώση μία σύζυγος να έχη επιβολή επί του συζύγου της, πρέπει να τον τιμά μάλλον παρά να τον κατασκοπεύη ως εχθρόν.

Και προς την Καλλιστώ εις το τέλος μακράς επιστολής, η οποία αποβλέπει εις την προς τους υπηρέτας συμπεριφοράν των κυρίων, λέγει μεταξύ άλλων: “Φίλη μου, μιμήσου τα όργανα: Πολύ χαλαρωμένα αυτά δεν αποδίδουν τους ήχους. Πολύ τεντωμένα σπάζουν. Η υπερβολική χαλάρωσις επιφέρει το κακόηχον εις την υπακοήν που απαιτούμεν απ’αυτούς. Το πολύ τέντωμα, αφ’ετέρου, ο εξαναγκασμός δηλ., θα επιφέρη την τελείαν της φύσεως αυτών καταστροφήν. Συμέρασμα: πρέπει να εννοούμεν, εις κάθε πράγμα, ποίον είναι το αρμόζον μέτρον; και πώς θα εξασφαλίζηται η αρμονία, την οποίαν παντού ζητούν αι Πυθαγόρειαι.

Της **Φίντυς** η συγγραφή, άλλης σπουδαίας Πυθαγορείας, “περί σωφροσύνης της γυναικός”, μας παρουσιάζει εις όλην την έκτασιν την σοβαράν περί γάμου και συζυγικού βίου αντίληψιν των Πυθαγορείων γυναικών. Ποία παρατηρητικότης, ποία ωραία λεπτομερής επισκόπησις των υποχρεώσεων, αι οποίαι βαρύνουν μία αξιοπρεπή γυναίκα, μίαν αγνήν και σώφρονα σύζυγον. Αλλά τί να ειπή κανείς δια το ύψος της σκέψεως της **Περικτυόνης** και δια την λαμπρότητα του ύφους της; Την “**περί φρονήσεως ή Σοφίας**” συγγραφήν της και αυτός ο Αριστοτέλης λέγεται ότι εθαύμασε, και προετίθετο να χρησιμοποιήση ο ίδιος εις συγγραφήν ιδικήν του, (σχέσιν έχουσα προς έν σύγγραμμα της Περικτυόνης), ωρισμένας εννοίας επί της φύσεως του όντος και άλλα σχετικά. Τί

θα ημπορούσε περισσότερον να δείξη την αξίαν του έργου της υψηλής αυτής Πυθαγορείας;

Η Περικτυόνη, πλήν άλλων βαθυστοχάστων ποιημάτων, έγραψε και βιβλίον **“περί αρμονίας της Γυναικός”** και διάφορα άλλα μεγάλα θέματα επραγματεύθη, με τον ιδιάζοντα εις αυτήν εμβριθή και θαυμάσιον πάντοτε τρόπον. Αλλά και εις τα συνήθη θέματα προσέδωκεν η γεμάτη από ενθουσιασμόν δια την άρμονίαν του σύμπαντος ψυχή της, μίαν ποίησιν και μίαν βαθύτητα ακόμη, που θέλγουν πραγματικώς. Λυπούμαι ότι είμαι ηναγκασμένη να περιορισθώ εις τα ελάχιστα αυτά, προκειμένου περί της μεγάλης της θαυμαστής πράγματι αυτής Πυθαγορείας. Λυπούμαι επίσης, ότι και εκ των άλλων Πυθαγορείων Γυναικών ελαχίστας μόνον, και αυτάς συντομώτατα, θα αναφέρω: την **Αριγνώστην**, την θυγατέρα του Πυθαγόρου, η οποία λέγεται, ότι και τον Όμηρον εσχολίασεν εμβριθέστατα, την **Μέλισσαν**, την εκ Τάραντος **Αβροτέλειαν**, την **Τιμύχαν**, την **Μυίαν** και την **Δαμώ**, θυγατέρα επίσης του Φιλοσόφου.

Δια την Δαμώ αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι μολονότι, μετά τον θάνατον του πατρός της, είχε περιέλθει εις μεγάλην πενίαν, εκπληρούσα, εν τούτοις, εντολήν του πατρός, επ’ ουδενί λόγω έστερξε να παραδώση τα έργα του Πυθαγόρου, (από τα οποία άπειρα κέρδη θα είχε εν τούτοις να προσπορισθή), εις μή μεμνημένους εις τα της Πυθαγορείου Φιλοσοφίας.

Υπό το βάρος τόσον μεγάλης παραδόσεως ας ελπίσωμεν ότι η σημερινή Ελληνίς θα εξακολουθήση να βαδίζει την οδόν, η οποία τόσον καθαρά υποδεικνύεται εις αυτήν υπ’ αυτών των πραγμάτων. Και εννοούμεν την μέσην Ελληνίδα ως προς την μόρφωσιν, διότι μεταξύ του γυναικείου φύλου υπάρχουν σήμερον εις την πατρίδα μας διανοούμεναι, και δή επιστήμονες, αι οποίαι θα ετίμων και το μάλλον εις την Εκπαίδευσιν και εις την μόρφωσιν προηγμένον Κράτος (...)

(Από το επιστημονικό περιοδικό “Προμηθεύς” Μάρτ.-Απρ. 1956)

Διατηρήσαμε τη γλώσσα της αρθογράφου.

Η ΨΥΧΗ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΕ

Ένας έμπορος της Λαμβέργης, ο κύριος Φολτάνσων, πήγε τελευταία στο Μπρόμπεργ για υποθέσεις του. Η γυναίκα του και τα παιδιά του έμειναν στο Τούτσελλ ως που να γυρίσει.

Δύο μέρες αργότερα, λίγο πριν απ'τα μεσάνυχτα, ενώ ο κ. Φολτάνσων είχε αποσυρθεί στο δωμάτιο του ξενοδοχείου του για να κοιμηθεί, άκουσε ξαφνικά το κουδούνι του τηλεφώνου να χτυπά.

Ο έμπορος εσήκωσε αμέσως το ακουστικό και με μεγάλη του έκπληξη άκουσε τη φωνή της γυναίκας του.

- Γύρισε γρήγορα πίσω, του είτε η κυρία Φολτάνσων, γιατί τα παιδιά μας έχουν την ανάγκη σου. Κλαίνε επάνω στον τάφο μου!

Ο έμπορος ενόμιζε στην αρχή πως ήταν κανένα άσχημο αστείο και θυμωμένος κρέμασε το ακουστικό. Σε λίγο όμως, όταν σκέφτηκε καλύτερα άρχισε ν'ανησυχεί σοβαρά. Είχε ακούσει καθαρά τη φωνή της γυναίκας του. Δεν ήταν δυνατόν να γελάστηκε...

Για να αναπαύσει τη συνείδησή του, εξήτησε από το τηλεφωνικό κέντρο του Μπρόμπεργ να του δώσει το κέντρον του Τούτσελλ.

- Πολύ αργά το γυρεύετε, του απάντησαν. Ύστερ'απ'τις οκτώ το βράδυ δεν μπορεί κανείς να μιλήσει μ'αυτό το μέρος και τώρα είναι περασμένα μεσάνυχτα!

Ο κ. Φολτάνσων γύρισε στο ξενοδοχείο του τρομερά ανήσυχος και μόλις ξημέρωσε, ενοίκιασε ένα αυτοκίνητο και πήγε στο Τούτσελλ. Όταν έφθασεν εκεί, βρήκε τα παιδιά του με μάτια κατακόκκινα απ'τα κλάμματα να θρηνούν εμπρός στην πεθαμένη μητέρα τους.

Το μεγαλύτερο είπε τότε:

Η μαμά πέθανε από συγκοπή χθες το βράδυ στις δώδεκα παρά τέταρτο. Δεν μπορέσαμε να σου τηλεφωνήσουμε, γιατί το τηλέφωνο ήταν κλειστό!

Μετά την κηδεία της γυναίκας του ο Φολτάνσων κατάγγειλε το γεγονός του τηλεφωνήματος στις αρχές και ενεργήθησαν σχετικές ανακρίσεις.

Στο Τούτσελλ εβεβαιώθη, ότι το τηλέφωνο δεν ελειτούργησε διόλου ύστερ'απ'τις οκτώ το βράδυ. Στο Μπρόμπεργ, πάλι, κανένα γειτονικό κέντρο δεν είχε ζητήσει γραμμή από τις 11,5 ως τα μεσάνυχτα.

Ποίος λοιπόν, τηλεφώνησε; Η ψυχή της πεθαμένης που δεν ήθελε ν'αφήσει μοναχά τα παιδιά της και ειδοποιούσε το σύζυγό της να γυρίσει πίσω;

(Από το λογοτεχνικό περιοδικό "Μπουκέτο", 10/11/1927)

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΟΘΗΚΕΣ ΠΑΤΕΡΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Υπάρχουν πολλοί δρόμοι που οδηγούν προς την ψυχική απελευθέρωση από τα δεσμά της ύλης. Οι δρόμοι αυτοί περνούν πρώτα από την αγάπη, την αγνότητα, τη δικαιοσύνη, την ταπείνωση, την προσφορά. Λέει ο Επίκτητος ότι “το πρώτο και αναγκαιότατο πράγμα στη φιλοσοφία είναι να εφαρμόζεις αυτά που διδάσκει” (Εγχειρίδιο LII).

Όταν δούμε κάποιον να έχει αγάπη, αγνότητα, ταπείνωση, να είναι δίκαιος και να προσφέρεται στους συνανθρώπους του με ανιδιοτέλεια, τότε έχουμε ένα ασφαλές κριτήριο, ότι ο άνθρωπος αυτός οδηγείται σταθερά προς τη λύτρωση. Και ακόμη ότι έχει μέσα του τη Γνώση, άσχετα με τις γραμματικές του γνώσεις, αλλά και θείες εμπνεύσεις. Είναι δηλαδή δέκτης των τελείων συνειδητήσεων του απείρου.

Μέσα στις σπάνιες αυτές περιπτώσεις υπάρχουν και ορισμένοι Πατέρες της Εκκλησίας, οι οποίοι αφού ακολούθησαν τον δρόμο αυτόν, βοήθησαν μετά τους συνανθρώπους τους με το παράδειγμα της συνεπούς ζωής τους και με τους θείους λόγους τους.

Από αυτά τα ξεχωριστά παραδείγματα, σταχυολογήσαμε τις κατωτέρω υποθήκες ζωής που είναι πνευματικοί αδάμαντες.

Ρίξτε το μεγαλύτερο βάρος του αγώνα σας στην προσευχή, γιατί αυτή μας κρατάει σε επαφή με το Θεό. Και η επαφή αυτή πρέπει να είναι συνεχής (...) Όταν προσεύχεσθε οφείλετε να στέκεσθε με ταπείνωση και απλότητα μικρού παιδιού (...)

Όπως η σκιά ακολουθεί το σώμα, έτσι και την απλότητα και ταπεινοφροσύνη ακολουθεί το έλεος του Θεού.

(Α, σελ. 24-25)

Σε ερώτηση τι βιβλία πρέπει να διαβάξει ένα χριστιανός, ο Γέροντας απάντησε: “Τί πρέπει να διαβάξει ή τί πρέπει να εφαρμόζει; Η άσκηση αξίζει περισσότερο από τη γνώση”.

(Α, σελ. 31)

Αυτός που δέχεται κάποια ευεργεσία νιώθει την ανθρώπινη χαρά, ενώ αυτός που την προσφέρει νιώθει τη θεϊκή χαρά.

(Α, σελ. 32)

Εκείνος που αγωνίζεται πολύ καιρό και δεν βλέπει πνευματική πρόοδο έχει υπερηφάνεια και εγωισμό. Πνευματική πρόοδος υπάρχει εκεί που υπάρχει και πολλή ταπεινότητα.

(Α, σελ 37)

Λέμε καμιά φορά ότι έχουμε αγάπη, έχουμε αγάπη. Τί είδους όμως είναι; Πώς θα φθάσει ο άνθρωπος στην πνευματική αγάπη που να θεωρεί όλο τον κόσμο αδελφία του;

(Β, σελ 72)

Να εμπιστεύεσαι στο Θεό εκείνα που είναι δυσκολοκατόρθωτα ανθρωπίνως, για να απαλλαγείς από το άγχος και την αγωνία. Η εμπιστοσύνη στο Θεό είναι μια συνεχής προσευχή.

(Β, σελ 89)

Ο φύλακας Άγγελος που έχουμε, μας προπαιτεύει και μας οδηγεί. Όταν προσευχόμαστε για κάποιον, ο Άγγελος μας απτραπιαία μπορεί να βοηθήσει, να πληροφορήσει, να φυλάξει αυτόν για τον οποίο προσευχόμαστε.

(Β, σελ 104)

Φυλάξου να μην κατακρίνεις τον πλησίον σου. Για να μην πέφτεις σ' αυτόν τον πειρασμό, παύσε ν' ασχολήσαι με τη συμπεριφορά των άλλων.

(Γ, σελ 83)

Όσο πιο πολύ πλησιάζεις τον Θεό, τόσο περισσότερο ο εχθρός (ο διάβολος) θ' ασχοληθεί μαζί σου. Γι' αυτό (...) προετοιμάσου ν' αντιμετωπίσεις πειρασμούς.

(Γ, σελ 84)

Δεν είναι καλό να διηγείσαι στους άλλους τους πνευματικούς σου άθλους, έστω κι' αν αυτό δεν προέρχεται από φιλοδοξία. Τα δώρα του Θεού, όταν τα φανερώνεις, αφαιρούνται από σένα.

(Γ, σελ 87)

Στο πολυχορτασμένο σώμα δεν κατοικεί το Πνεύμα το Άγιον έστω και αν είναι κανείς ενάρετος.

(Γ, σελ 9)

Να ζούμε χωρίς να απελπιζόμαστε, χωρίς να κατακρίνουμε, χωρίς να πικραίνουμε κανέναν και όλους να τους τιμούμε.

(Δ,σελ. 155)

Ο Θεός στέλνει το έλεός του μόνο στους ταπεινούς. Η ταπείνωση τοποθετεί τον άνθρωπο εμπρός στην πύλη της ουρανίου βασιλείας.

(Δ, σελ 157-158)

Να μην επιτρέπεις να σε επαινούν. Από τους επαίνους δεν προκύπτει κανένα όφελος(...) Στην ομιλία σου να μη χρησιμοποιείς το “εγώ”. Ο Ηγούμενος Μωϋσής ποτέ δεν το μεταχειριζόταν. Πάντοτε έλεγε “εμείς” ή “αυτό είναι εκ πείρας αποδεδειγμένο”.

(Δ, σελ 164)

Η κατά της υπερηφανείας πάλη είναι η τελευταία φάση του κατά των παθών αγώνος. Στην πρώτη περίοδο του πνευματικού αγώνος ο ασκητής (κάθε άνθρωπος) παλεύει κατά των χονδρών σαρκικών παθών, ύστερα κατά του θυμού και τέλος κατά της υπερηφανείας. Ο τελευταίος αγώνας είναι αναμφιβόλως ο χαλεπότερος πάντων.

(Ε,σελ.278)

Το κάλλιστον έργον είναι να παραδιδώμεθα εις το θέλημα του Θεού και να φέρωμεν τις θλίψεις μετ'ελπίδος. Ο Κυριος βλέπων τις θλίψεις μας, ουδέποτε θα παραχωρήσει κάτι πέραν του μέτρου μας. Εάν οι θλίψεις μάς φαίνονται υπερβολικές, σημαίνει ότι δεν παρεδόθημεν εις το θέλημα του Θεού.

(Ε,σελ. 278)

Εάν ο λογισμός λέγει “κλέψε” και συ υπακούσεις, δι'αυτού τούτου δίδεις εις το δαιμόνιο εξουσία κατά σου. Εάν ο λογισμός λέγει εις σε, “φάγε πολύ, έως κόρου”, και συ φάγεις πολύ, τότε πάλι το δαιμόνιο έλαβε εξουσία επί σου. Και ούτως, εάν ο λογισμός εκάστου πάθους σε νικά, θα αποβείς κατοικήτηριο δαιμόνων.

(Ε, σελ. 556)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α. Διον. Τάτση, Υπαίθριο αρχονταρχία (Διδαχές Π. Παΐσιου), Κόνιτσα 1994.

Β. Διον. Τάτση, Ο Γέροντας Παΐσιος, Κόνιτσα 1995.

Γ. Στάρετς Παρθένιος, εκδ. Ιερά Μονή Παρακλήτου Αττικής, 1995.

Δ. Όσιος Αμβρόσιος της Όπτινα, εκδ. Ιερά Μονή Παρακλήτου Αττικής, 1994.

Ε. Αρχιμ. Σωφρονίου, Ο άγιος Σιλουανός ο Αθωνίτης, εκδ. Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου, Έσσεξ Αγγλίας 1995.

Η ΑΓΑΜΙΑ ΤΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ

Του Ν.Α. Δεληπέτρου

Ο “ Μοναχισμός” και ο “Ασκητισμός”, η αναχώρηση από τα εγκόσμια κι’η καταφυγή σ’ένα κλειστό χώρο, όπου ο άνθρωπος συγκεντρώνει όλες τις πνευματικές δυνάμεις του και τις αφιερώνει στο Θεό- χωρίς να επηρεάζεται από την κοινωνική πραγματικότητα- έχει τον σεβασμό και τον θαυμασμό μας. Στο Μοναστήρι ή στην Σκήτη- ιδιαίτερα στην Σκήτη- ο άνθρωπος κόβει κάθε δεσμό με τους συνανθρώπους του, γίνεται μόνος, μοναχός, ανθρώπινη μονάδα αποκομμένη από το κοινωνικό σύνολο. Με τον “Μοναχισμό” ο άνθρωπος φεύγει από το πολιτιστικό πεδίο του “άνθρωπος- προς άνθρωπον”, “άνθρωπος προς κοινωνίαν” και γυρίζει στο “άνθρωπος - προς εαυτόν: “Ο Θεός κι’εγώ”.

Αλλά η Εκκλησία δεν είναι ο “Μοναχισμός”. Δεν είναι το “Ο Θεός κι’εγώ”, αλλά το “Ο Θεός κι’εμείς”. Ο Θεός κι’η κοινωνία.

Συμβαίνει όμως, το εξής παράδοξο: Αυτοί που φύγανε από την λεωφόρο της ζωής και πήρανε το μονοπάτι του “ Ο Θεός κι’εγώ”, θέλουν να κανονίζουν - κατ’αποκλειστικό μάλιστα δικαίωμα- το “Ο Θεός κι’εμείς”. Οι καθ’όλα σεβαστοί προκοινωνικοί ή εξωκοινωνικοί άνθρωποι, θέλουν να διευθύνουν ένα μεγάλο μέρος της συμπεριφοράς των κοινωνικών ανθρώπων, να κανονίζουν την μοίρα τους, τις σχέσεις τους μεταξύ τους, και τις σχέσεις τους προς την εκκλησία τους.

Είναι καιρός να λεχθή η μεγάλη αλήθεια: Ο “Μοναχισμός”, ο καλογερισμός, δεν εκπροσωπεί, δεν μπορεί να εκπροσωπή το πνεύμα της Εκκλησίας μας. Και κακώς, κάκιστα, διεκδικεί το μονοπώλιο της ρυθμίσεως των εκκλησιαστικών μας πραγμάτων.

Υπάρχουν δύο δυνάμεις που μάχονται. Οι καλόγεροι θέλουν να κλείσουν την κοινωνία σ’ένα μοναστήρι. Εμείς θέλομε να κρατήσουμε την Εκκλησία μέσα στην κοινωνική ζωή. Κι’επιδιώκομε - το γράφουμε καθαρά- να ελευθερώσουμε την Εκκλησία μας από κάθε καλογερίστικη επίδραση.

Αλλά για ποιούς καλογέρους μιλούμε; Γι’αυτούς που είναι σήμερα πιά, καλόγεροι μόνο κατά το όνομα. Είναι αρχιμανδρίτες,

επίσκοποι και κυκλοφορούνε στις πόλεις, δεν μένουν στα μοναστήρια. Κι' εν τούτοις, αρκετοί απ' αυτούς, είναι πνευματικώς καλόγεροι. Κι' επειδή κατά βάθος αισθάνονται, ότι έχουν προδώσει την αποστολή τους ως μοναχών, θέλουν να βεταβάλουν τις πόλεις σε μοναστήρια. Η άποψή μας είναι καθαρή: Όσοι από τους ιερωμένους σκέπτονται και αισθάνονται ως καλόγεροι, πρέπει να πάνε στα μοναστήρια. Και την διεύθυνση της Εκκλησίας να την πάρουν στα χέρια τους κληρικοί που θα είναι ευσεβείς κι' ενάρετοι χριστιανοί, αλλά και κοινωνικοί άνθρωποι.

Πολλά οφείλει ο πολιτισμός μας στη δράση του μεγάλου βυζαντινού αυτοκράτορος Ιουστινιανού καθώς και στην αξία σύντροφο της ζωής του, την Θεοδώρα. Μ' ένα νόμο του, όμως, μας εκκληροδότησε και μια συμφορά. Καθιέρωσε την αγαμία των επισκόπων.

Ο Ιουστινιανός απέθανε το 565 και η εν Τρούλλω “Πενθέκτη” Οικουμενική Σύνοδος, που εκύρωσε την απόφασι του Ιουστινιανού, συνήλθε το 692. Δηλαδή 127 ολόκληρα χρόνια, έπειτα από τον θάνατο του Ιουστινιανού, δεν υπήρχε εκκλησιαστική κύρωση του νόμου περί αγαμίας των επισκόπων κλπ.

Αλλά και χωρίς την κύρωσι του νόμου τα 140 χρόνια που είχε ισχύσει ο νόμος του μεγάλου Ιουστινιανού, ήσαν αρκετά για να εισβάλη ο καλογερισμός στην Εκκλησία και να πάρη όλα τα “κλειδιά”. Η εν Τρούλλω “Πενθέκτη Σύνοδος” εκύρωσε, στην πραγματικότητα, ένα τελελεσμένο γεγονός: Την παράδοση της Εκκλησίας στους καλογέρους.

Η αγαμία των επισκόπων δεν καθιερώθηκε από πρωτοβουλία της Εκκλησίας. Δεν έχει, δηλαδή, η αγαμία των επισκόπων σχέση με την δογματική τής θρησκείας μας, δεν έχει καμμία σχέση με την Ορθόδοξο Χριστιανική πίστη μας. Επί επτά αιώνες έζησε η Εκκλησία χωρίς να υπάρχει για τους εγγάμους εμπόδιο να γίνονται επίσκοποι.*

Το σωστό μάλιστα θα ήταν να πούμε, ότι κατά τους πρώτους επτά χριστιανικούς αιώνες δεν υπήρχε εμπόδιο, όχι για τους εγγάμους, αλλά για τους αγάμους να γίνονται κι' αυτοί επίσκοποι. Γιατί η αγαμία στην χώρα μας ήταν - μήπως πρέπει να το κρύβουμε; - εκ πραδόσεως, ντροπή. Η “Αγαμίου γραφή” (ή ακόμη και “οφιγαμίου γραφή”) ήταν στην αρχαία Σπάρτη, για την οποία έχουμε πολλές μαρτυρίες, ατιμωτική. Αλλά και στην Αθήνα - που η κοινωνία δεν ήταν μόνο στρατώνας, όπως στην Σπάρτη - φαίνεται, ότι η αγαμία ήταν παράπτωμα κολάσιμο. Ιδού μια σχετική μαρτυρία

του Πλουτάρχου : “Νόμους αγάμου και οφιγάμου τα ζώα ουκ αναμένει, καθ’άπερ οι Λυκούργου πολίται και Σόλωνος”.

“Σόλωνος πολίται”, ήσαν οι Αθηναίοι.

Σήμερα, βέβαια, υπό την επίδραση των ιδεών περί προσωπικής ελευθερίας, οι αντιλήψεις περί τιμωρίας της αγαμίας θεωρούνται αναχρονιστικές. Αλλά δεν πρέπει να μας διαφεύγει, ότι και σήμερα, σε πολλές χώρες λαμβάνονται μέτρα, με τα οποία επιβραβεύεται ο γάμος (προνόμια για τους πολυτέκνους) κλπ.

Η πολιτεία, λοιπόν, καθιέρωσε την αγαμία των επισκόπων. Και... “ο τρώσας και ιάσεται”.

Δεν θέλω να πώ, ότι αρκεί μιά μονομερής απόφαση των πολιτικών αρχών, για ν’αρθή το καθεστώς της αγαμίας. Απαιτείται, βέβαια, η σύμπραξη της Εκκλησίας. Αλλά σε περίπτωση που η Εκκλησία αρνηθή την σύμπραξη της, δεν θα έχη να προβάλη δογματικούς- θρησκευτικούς λόγους.

Μιλούμε πάντοτε για την Ορθόδοξο Εκκλησία μας. Η Ιερωσύνη, σε μάς, δεν αντίκειται προς τον γάμο. Απόδειξη: Οι ιερείς μας είναι έγγαμοι. Επιτρέπεται να συνάψουν ένα μόνο γάμο, που τελείται προ της Ιερωσύνης. Στην Καθολική Εκκλησία η αγαμία είναι υποχρεωτική, σε όλη την κλίμακα. Αλλά κι εκεί, τα τελευταία χρόνια, ξεκίνησε από την Ολλανδία και ξαπλώθηκε σ’όλο τον κόσμο ένα τεράστιο κίνημα εναντίον της αγαμίας των κληρικών.

(“Ελευθεροτυπία,” 13 Σεπτεμβρίου 1975)

* Σημείωση “Ιλισού”

Είναι αλήθεια, ότι η πρώτη Χριστιανική Εκκλησία δεν σκέφθηκε καν να επιβάλλει στον κλήρο την παρθενία. Παρέμεινε ζωντανό το παράδειγμα του Χριστού, ο οποίος ενλόγησε το γάμο, μάλιστα με το πρώτο θαύμα Του, αλλά και εδέχθη και εγγάμους ως συνεργάτες Του. Έγγαμοι ήσαν οι απόστολοι Πέτρος και Φίλιππος (...) Και αργότερα επεβλήθη πλήρης αρμονία γάμου και ιερατείου. Όχι μόνο ιερείς και διάκονοι, αλλά και επίσκοποι ήσαν έγγαμοι.

Μελέτη του αείμνηστου Χρίστου Ριζόπουλου, “Ιλισσός” 1962,σελ 76)

Πολλά δεινά προέρχονται από ορισμένους άγαμους κληρικούς, ιδίως των ανωτέρων βαθμών που ζούνε στις πόλεις. Εκεί πολλές φορές φωλιάζει η υποκρισία, η αντιφυσική ζωή, ο δεσποτισμός της εξουσίας.

Ο ενάρετος έγγαμος ιερέυς αγωνίζεται για την ανατροφή των παιδιών του και ακόμα να βοηθήσει με κάθε τρόπο τους γύρω συ-

νανθρώπους του.

Αλήθεια, τότε θα καταργηθεί η αγαμία των διάκων αρχιμανδριτών και επισκόπων για να ζούν σύμφωνα με τους φυσικούς νόμους και να μείνει για ορισμένες μόνο σπάνιες περιπτώσεις συνεπών ασκητών ή ασκητριών που θέλουν να ακολουθήσουν αυτόν τον δύσκολο δρόμο, όχι όμως και μοναδικό, για τη λύτρωση της ψυχής τους; Ή τουλάχιστον να δοθεί η δυνατότητα όποιος άγαμος κληρικός θελήσει εκ των υστέρων, να μπορεί να παντρεύεται.

Η αγαμία των διάκων και των επισκόπων

Από το περιοδικό "Νουμάς" 1920, τόμος ΙΗ, σελ. 27

Ένας άντρας αγάπησε μια κόρη. Τον αγάπησε κ' η κόρη τον άντρα κ' ένα πρωί μπήκανε στο τραίνο, τραβήξανε στην Ευρώπη και στεφανωθήκανε. Επειδή ο άντρας έτυχε να φοράει ράσα, νά-ναι κ' επίσκοπος, σκάνδαλο, χαλασμός κόσμου, άρθρα, χρονογραφήματα, κ.τ.λ., κ.τ.λ. Οι εφημερίδες φρυάξανε.

Οι φαρισαϊκές εφημερίδες, που καταπίνουν την κάμηλο και διϋλίζουν τον κώνωπα, θα βουβανώντουσαν, ή θα τα βρίσκανε όλα καλά κι άγια, άν ο επίσκοπος, αντί να στεφανωθεί την κόρη που αγαπούσε, τη χειροτονούσε ανιψιά του και σκάρωνε μαζί της μια δυο ντουζίνες ανιψιόπουλα. Μα ο άνθρωπος, βλέπετε, φέρθηκε ηθικά και τίμια, κ' έτσι έφυγε από τα καθιερωμένα κοινωνικά συνήθεια.

Να τον κάψουμε λοιπόν το βέβηλο, τον αιρετικό. Ωστόσο, αυτό που δεν μπορέσανε να νιώσουν όλ' οι σοφοί του φαρισαϊκού τύπου, τόνισσε ένας διάκος και τους σύστησε, αντί να φωνάζουνε για σκάνδαλα και κουροφέξαλα, το καλύτερο πούχουνε να κάνουν είναι να διαμαρτυρηθούν απ' αφορμή αυτού του γάμου, κατά της αγαμίας διάκων και δεσποτάδων και να ζητήσουνε να καταργηθεί το ανήθικο αυτό έθιμο. Γιατί, επιτέλους, ή πρέπει να τους αφήνουν τους ανθρώπους να παντρεύονται, ή πρέπει να κάνουν, πριν τους χειροτονήσουν, ό,τι κάνουν οι Τούρκοι σε κείνους που εμπιστεύονται τα χαρέμια τους.

Η καθολική αγάπη

“Αγαπάτε τον άνθρωπο, ακόμα και μέσα στην αμαρτία του , γιατί αυτή η αγάπη είναι το ομοίωμα της αγάπης του Θεού κι αποτελεί τη μεγαλύτερη αγάπη πάνω στη γη. Αγαπάτε τη δημιουργία του Θεού και στην ολότητά της, μα και σε κάθε της κομματάκι. Αγαπάτε τα ζώα, αγαπάτε τα φυτά, αγαπάτε το καθετί.

Όταν θ’αγαπήσεις το καθετί θ’ανακαλύψεις μέσα σ’αυτά τα πράγματα το μυστικό του Θεού. Και μια και θα το ανακαλύψεις, θα το κατανοείς όλο και πιο πολύ, με την κάθε μέρα που περνάει. Και στο τέλος θ’αγκαλιάσεις όλη την οικουμένη, με μian ακέρια, παγκόσμια αγάπη”.

Φ. Ντοστογιέφσκι (“Οι αδελφοί Καραμαζώφ, βιβλ. 6ο Γ,ζ)

“Αναζήτα την αλήθεια, άκου την αλήθεια, μάθε την αλήθεια, αγάπα την αλήθεια, υποστήριζε την αλήθεια, υπερασπίσου την αλήθεια μέχρι θανάτου”

Jan Hus, πάνω στην πυρά!

(Στο Μεσαίωνα, ανάμεσα σε τόσους ανθρώπους που μαρτύρησαν σαν αιρετικοί, ο Jan Hus (Γιαν Χους, 1371-1415) πλήρωσε με τη ζωή του την απόλυτη στράτευσή του για την αναμόρφωση των ηθών της Εκκλησίας και επομένως εναντίον των υψηλών εκπροσώπων της, όπως ο Πάπας).

(“Ευρωπαϊκά Γράμματα”, τόμος Α, εκδ. Σοκολή, σελ. 286)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΟΜΙΛΙΩΝ ΤΗΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2002
 Είσοδος Ελευθέρα Ώρα 8μμ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

7 Δευτέρα,	Κ.ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ, Κ.Γρηγοριάδης: Περί κακού.
10 Πέμπτη,	ΑΠΟΛΛΩΝ, Γ.Σιβρής: Μία εις βάθος έρευνα των νόμων του κάρμα και της μετενσάρκωσης (μέρος 1ον).
11 Παρασκευή,	ΑΛΚΥΩΝ, Άσπα Κωστοβασίλη: Ο Δημιουργός κατά την αρχαιοελληνική αντίληψη.
17 Πέμπτη,	ΑΡΤΕΜΙΣ, Χ. Καμαρωτάκης: Προβληματισμοί επί των θεοσοφικών διδασκαλιών.
18 Παρασκευή,	ΑΛΚΥΩΝ, Γιάννης Βρυζάκης: Ψυχική αυτοάμυνα.
21 Δευτέρα,	Κ.ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ, Ιφ. Κασταμονίτη: Η απόκρυφη γεωγραφία των Ιερών (μέρος 1ον).
24 Πέμπτη	ΑΠΟΛΛΩΝ, Γ. Γιανναδάκης : Οι πηγές της Γνώσεως.
25 Παρασκευή	<i>Αργία λόγω Εθνικής Επετείου</i>
31 Πέμπτη	ΑΡΤΕΜΙΣ, Κρ. Ιωαννίδου: Θεοσοφικές διδασκαλίες (μέρος 1ον).

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

1 Παρασκευή,ΑΛΚΥΩΝ,	Μαίρη Ζωγράφου: Υπατία η φιλόσοφος.
4 Δευτέρα	Κ.ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ, Ιφ. Κασταμονίτη: Η απόκρυφη γεωγραφία των Ιερών (μέρος 2ον).
7 Πέμπτη,	ΑΠΟΛΛΩΝ, Γ.Σιβρής: Μία εις βάθος έρευνα των νόμων του κάρμα και της μετενσάρκωσης (μέρος 2ον).
8 Παρασκευή,	ΑΛΚΥΩΝ, Σπ. Ντζιώρας: Οι Ιππότοι του ναού.
11 Δευτέρα	Κ.ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ: Κρ Ιωαννίδου : Πράξινα Παραμίτα -Ο δρόμος της τελειότητας.
14 Πέμπτη,	ΑΡΤΕΜΙΣ, Χ.Καμαρωτάκης:Αναμνήσεις από τον διδάσκαλόν μου.
15 Παρασκευή,	ΑΛΚΥΩΝ, Μαρία Μελισσαροπούλου : Κριναμούρτι.
18 Δευτέρα	Κ.ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ, Επέτειος για την ίδρυση της Θ.Ε. (ομιλητές: Γ. Σιβρής και Ιφ. Κασταμονίτη)
21 Πέμπτη,	ΑΠΟΛΛΩΝ, Ιφ. Κασταμονίτη: Το κοσμικό βουνό.
22 Παρασκευή,	ΑΛΚΥΩΝ, Ηρώ Ζάραγκα: Ο διδάσκαλος Κένταυρος Χείρων.
28 Πέμπτη,	ΑΡΤΕΜΙΣ, Κρ. Ιωαννίδου: Θεοσοφικές διδασκαλίες (μέρος 2ον).
29 Παρασκευή	ΑΛΚΥΩΝ, Βασ. Καρχαντζός: Μύθοι της δημιουργίας.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

2 ΔΕΥΤΕΡΑ	Κ.ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ, Μαρία Τομπούλογλου: Το φωτεινό Πνεύμα.
5 Πέμπτη	ΑΠΟΛΛΩΝ, Γ. Σιβρής: Μία εις βάθος έρευνα των νόμων του κάρμα και της μετενσάρκωσης (μερος 3ον).
6 Παρασκευή	ΑΡΓΕΙ ΛΟΓΩ ΕΟΡΤΗΣ
12 Πέμπτη,	ΑΡΤΕΜΙΣ, Κρ. Ιωαννίδου: Θεοσοφικές διδασκαλίες (μέρος 3ον).
13 Παρασκευή	ΑΛΚΥΩΝ, Σπ. Ντζιώρας : Προμηθεύς.
16 Δευτέρα	Κ.ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ, Κ.Γρηγοριάδης : Η δημιουργία των κόσμων.
19 Πέμπτη,	ΑΠΟΛΛΩΝ, Χαρ. Μπάρακλης: Φιλοσοφικοί στοχασμοί και ηθικά αξιώματα.
20 Παρασκευή	ΑΛΚΥΩΝ, Κατσιφής: Κριναμούρτι.

Μεταξύ μας

ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ

Τα Γραφεία του «ΙΛΙΣΟΥ»
Βουκουρεστίου 25, α' όρο-
φος Κωδ. 106 71, είναι ανοι-
κτά κάθε ημέρα από 10.30 -
1, εκτός Σαββάτου και Κυ-
ριακής.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ-ΔΩΡΕΕΣ

Παρακαλούμε όπως απο-
στέλλετε με ταχυδρομική
επιταγή προς: Περιοδικό

« Ι Λ Ι Σ Ο Σ »

**ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ 25,
106,71 Αθήνα.**

Επίσης αποστέλλετε με τρα-
πεζική επιταγή μόνο εις:
Θεοσοφική Εταιρεία, Βου-
κουρεσίου 25, 106 71, Αθήνα

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΟΥ ΙΛΙΣΟΥ

Ζάκυνθος: Παν. Βλαχόπουλος
Βόλος: Γ. Κουκουβίνος
Ηράκλειο: Μ. Λασηθιωτάκη
Ιωάννινα: Ελευθ. Τζομάκας
Κέρκυρα: Γεώργιος Αγιούς
Λαμία: Γ. Μουτάφης
Λάρισα: Ισ. Φελλούς
Ναύπλιο: Χαρ. Μπάρακλης
Πάτρα: Αθ. Κοντοσάκης
Ρόδος: Αντ. Βεργωτής
Σύρος: Π. Ζαραφωνίτης
Χαλκίδα: Δημ. Δημαρέλος
Χανιά: Εμμ. Νοδαράκης
Κύπρος:
Αθαν. Παπαδόπουλος
Γρ. Αυξεντίου 29
Μέγαρο Δίπα 456
Τ.Τ. 6021, Λάρνακα
Τηλ. 0465-4511 (Οικίας)

TACHYDROMIKH Ή ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΗ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑ ΜΕ ΑΝΤΙΚΑΤΑΒΟΛΗ
(χωρίς έξοδα αποστολής για παραγγελίες αξίας άνω των 13.630 Δρχ. / 40,00 Euro)

	Δρχ. / Euro
- Μετενσάρκωση (Παπύς)	3.237 / 09,50
- Η Ζωή μετά τον Θάνατο (Άννυ Μπέζαντ)	2.896 / 08,50
- Εισαγωγή στην Επιστήμη του Αποκρυφισμού* (Τζουλιάνο Κρέμμετς)	2.215 / 06,50
- Τσάκρα, Οι Πύλες της Ψυχής προς τους Αόρατους κόσμους (Κ. Λεντμπίτερ)	4.089 / 12,00
- Τα Αόρατα Σώματα του Ανθρώπου και οι Απεικονίσεις τους (Κ. Λεντμπίτερ)	6.985 / 20,50
- Σύγχρονες Επιστολές των Διδασκάλων Α' (Ροζέρ ντε Πεν)	4.089 / 12,00
- Σύγχρονες Επιστολές των Διδασκάλων Β' (Ροζέρ ντε Πεν)	4.430 / 13,00
- Σύγχρονες Επιστολές των Διδασκάλων Γ' (Ροζέρ ντε Πεν)	5.111 / 15,00
- Ανώνυμη Αδελφότητα (Στέργου Χρούση)	2.726 / 08,00
- Μύστης κατά την τάξη Μελχισεδέκ (Στέργου Χρούση)	4.600 / 13,50
- Διδασκαλίες Αρνιδών (Υβ Μπερτού)	3.067 / 09,00
- Το Κρυμμένο Νόημα του Τεκτονισμού* (Γ. Γουϊλμχερστ)	3.067 / 09,00
- Η Μυστική Ιστορία του Τεκτονισμού (Κ. Λεντμπίτερ)	4.089 / 12,00
- Το Βιβλίο του Τέκτονος Μαθητού (Οσβαλντ Βιρτ)	4.430 / 13,00
- Το Βιβλίο του Τέκτονος Εταίρου (Οσβαλντ Βιρτ)	4.089 / 12,00
- Το Βιβλίο του Τέκτονος Διδασκάλου (Οσβαλντ Βιρτ)	5.793 / 17,00
- Τι οφείλει να γνωρίζει ο Διδάσκαλος Τέκτων* (Παπύς)	2.215 / 06,50
- Αρχές και Φιλοσοφία των Ελευθεροτεκτόνων του Αρχαίου και Αποδεδεγμένου Σκωτικού Τύπου. (Morals and Dogma) Α' (Α. Πικε)	7.837 / 23,00
- Αριθμημένη Πολυτελής Έκδοση (Morals and Dogma) Α' (Α. Πικε)	13.971 / 41,00
- Τεκτονικόν Μουσείο (No 16) (Πέτρου Γράβιγγερ)	5.111 / 15,00
- Θεμέλια Βασιλικής Τέχνης & Τεκτονικά Ομιλία (Πέτρου Γράβιγγερ)	5.111 / 15,00
- Ελληνικό Τεκτονικό Εγχειρίδιο (Ανδρέα Χρ. Ριζόπουλου)	6.815 / 20,00
- Οι Τέκτονες του 1821 (Ανδρέα Χρ. Ριζόπουλου)	4.089 / 12,00
- Η Ερμητική Παράδοση στον Ελευθεροτεκτονισμό.* (Αρχαίος και Αρχέγονος Ανατολικός Τύπος του Μίσρα(γ)ιμ και Μέμφιδος (Sebastiano Caracciolo 33ο 90ο 97ο)	3.408 / 10,00
- Τα Ιερά Μυστήρια των Μάγια και των Κίστε και η σχέση τους με τα Ιερά Μυστήρια της Αιγύπτου, της Ελλάδος, της Χαλδαίας και της Ινδίας ή Ο Ελευθεροτεκτονισμός σε χρόνους προγενέστερους του Ναού του Σολομώντος * (Αύγουστος Λε Πλονζόν)	3.408 / 10,00
- Το Μέγα Απόρρητο Α' (Η Βασιλική Τέχνη) (Ελιφάς Λευί)	3.067 / 09,00
- Το Μέγα Απόρρητο Β' (Τα Μυστήρια των Ιεροφαντών) (Ελιφάς Λευί)	4.089 / 12,00
- Το Βιβλίο των Σοφών (Ελιφάς Λευί)	3.408 / 10,00
- Η Βίβλος της Ελευθερίας* (Ελιφάς Λευί)	3.408 / 10,00
- Η Ερμητική και Καμπαλιστική Ερμηνεία του Οράματος του Ιεζεκιήλ* (Ελιφάς Λευί)	3.067 / 09,00

	Δρχ. / Euro
- Η Ερμητική και Καμπαλιστική Ερμηνεία της Αποκαλύψεως του Ιωάννου* (Ελιφάς Λευί)	3.408 / 10,00
- Η Απόκρυφος Εξέλιξις της Ανθρωπότητας (Κ. Ζιναραζαντάζα) ..	5.452 / 16,00
- Οι Διδάσκαλοι και η Ατραπός (Κ. Λεντμπίτερ)	7.496 / 22,00
- Πραγματεία επί των Αποκρύφων Επιστημών (Παπύς)	6.815 / 20,00
- Το πρόβλημα του Κακού στο Αστρικό Πεδίο. Α* (Σ. ντε Γκουαϊτά)	7.496 / 22,00
- Οι Δοξασίες και οι Τελετουργίες των αποκρύφων Οργανώσεων* (Φάκελλος Μαγεία) (Μισέλ Μονρώ)	3.408 / 10,00
- Πως θα καταπολεμήσουμε την Βασκανία και τις Αρνητικές Δυνάμεις (Παπύς)	2.045 / 06,00
- Ο Παράκελσος και η ουσία της Διδασκαλίας του (Φρ. Χάρτμανν)	5.793 / 17,00
- Αναζητώντας τους Ροδόσταυρους (Φραντς Χάρτμανν)	3.408 / 10,00
- Για το Ερυθρό Ρόδο και τον Χρυσό Σταυρό* (Ερμητισμός, Αλχημεία και Μυητικά Τάγματα) (Ζ. Π. Τζιουντιτσέλι Ντε Κρεσσάκ - Μπάσελερί)	3.748 / 11,00
- Αυτοκυριαρχία και Πεπρωμένο με τους Κύκλους της ζωής (Χ. Σ. Λιούις)	4.771 / 14,00
- Η Μυστικιστική ζωή του Ιησού (Χ. Σ. Λιούις)	4.430 / 13,00
- Προσευχές από όλο τον κόσμο (Μάνυ Τσίλαρ)	2.385 / 07,00
- ECCE HOMO (Λουί Κλωντ ντε Σαίν Μαρτέν)	2.385 / 07,00
- Ο Εσωτερικός χαρακτήρας των Ευαγγελίων (Ε. Π. Μπλαβάτσκι)	2.385 / 07,00
- Ο Θρύλος του Τέταρτου Μάγου (Χένρυ Βαν Ντάικ)	1.363 / 04,00
- Η μικρή Γιόγκα της καθημερινότητας (Κ. Δεστεφάνου)	2.726 / 08,00
- Πρόταση για μια υγιεινή διατροφή (Κ. Δεστεφάνου)	2.726 / 08,00
- Μέγα Ελληνο-Αγγλικό Λεξικό (Τζον Πίκερινγκ)	17.038 / 50,00
- Αφίσα "Ροδοσταυρικός Πίνακας του Ερμητισμού και της Αλχημείας" ..	3.476 / 10,20
- 7 Γκραβούρες του Ραφαήλ Σάντι (Πολυτελής Έκδοση)	24.875 / 73,00

τα βιβλία με * ανήκαν στις εκδόσει Aldebaran

Ονοματεπώνυμο Τηλέφωνο
 Οδός Αρ. Πόλη Τ.Κ.
 (Ι.249)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ

Ταχ. Διεύθυνση: Τ.Θ. 51134, 145 10 Κηφισιά Τηλ.: 010.80.77.513 Fax: 010.62.50.513
<http://tetraktys.cjb.net> e-mail: tetraktys@otenet.gr

Παρακαλούμε να σημειώσετε το νέο μας τηλέφωνο 010.80.77.513

ELIPHAS LEVI

Η ΒΙΒΛΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Οι πολιτικές αρχές της εποχής του Ελιφάς Λεβί θεώρησαν την «Βίβλο της Ελευθερίας» έργο επικίνδυνο και ανατρεπτικό. Το βιβλίο κατασχέθηκε και παραδόθηκε στην πυρά, ο δε Ελιφάς Λεβί πλήρωσε με φυλάκιση την εξωτερική της Τιτάνειας και Μυητικής σκέψεώς του.

Ο Θεός • Ο Άνδρας • Η Γυναίκα • Η Δημιουργία • Η Τριάδα • Ο Εωσφόρος • Κάιν και Άβελ • Η πτώση των Αγγέλων • Η Αγάπη • Η Πίστη • Η Ελευθερία • Η Προσευχή • Η Αμαρτία • Ο Μωυσής • Ο Χριστός • Η Κοινωνία • Ο Αντίχριστος • Οι Μάρτυρες • Η Ιδιοκτησία • Η Δουλεία • Η Εκπαίδευση • Το Ξίφος • Η Παραίτηση • Η Ευσέβεια • Η Προέλευση του Κακού • Η Πρόοδος και το Μέλλον • Ο Ναός • Λόγος προτρεπτικός προς τους Ισραηλίτες, τους Χριστιανούς και τους Μουσουλμάνους.

ELIPHAS LEVI

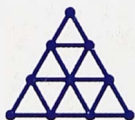
Η ΕΡΜΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΜΠΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΟΡΑΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΙΕΖΕΚΙΗΛ

Η Εσωτερική ερμηνεία του Οράματος του Ιεζεκιήλ. Το βιβλίο συνοδεύεται από 54 απεικονίσεις που ερμηνεύουν το Όραμα μέσω του Ερμητισμού και της Υψηλής Καμπαλά.

ELIPHAS LEVI

Η ΕΡΜΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΜΠΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΩΣ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ

Η Εσωτερική ερμηνεία της Αποκαλύψεως του Ιωάννου. Το βιβλίο συνοδεύεται από 40 απεικονίσεις που ερμηνεύουν την Αποκάλυψη μέσω του Ερμητισμού και της Υψηλής Καμπαλά.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ

Ταχυδρομική Διεύθυνση: Τ.Θ. 51 134, 145 10 Κηφισιά

Τηλέφωνο: 010.80.77.513 Fax: 010.62.50.513

<http://tetraktys.cjb.net> e-mail: tetrakty@otenet.gr